27ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7324 — 27 ՄԱՅԻՍ 1910 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

9 Juin 1910 — 27me année — N. 7324

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

Գրուածքներ եւ չեն տրուիր

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ էջը։

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԻ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ոչ մէկ լեզուի մէջ Սահմանադրութիւն նշանակող բառը այնքան որոշ, յստակ և պայծառ կերպով կը պատկերացնէ անոր բուն իմաստը ինչպէս մեր հայ լեզուին մէջ, զի հայերէն Սահմանադրութիւն բառը հարազատ զաղափարը կուտայ այն օրէնքին կամ կանոնադրութեանը, որուն նպատակն է ճշդել, սահմանել գործադիր իշխանութեան իրաւասութիւնը, կամ ուրիշ կերպով ըսելով, սահման դնել այդ իշխանութեանը, որպէս զի անսանձ համաձակութեամբ չկարենայ գործել և զեղծաներ Թուրքերէն Գանունի Էսասի և ֆրանսերէն constitution *բառերը չեն կրնար ստուգաբանօրէն ցոլացնել այն յատկանշական իմաստը, զոր հայերէն Սահմանադրութիւն բառը իր հնչումով և կազմութեամբն իսկ կ'արտայայտեցնէ առանց մեկնութեան և մանաւոր բացատրութեան։ Արաբերէն Մէշրութիէթ բառն ալ նոյնքան արտացոլացիկ չէ իմաստի կողմանէ որքան մեր Սահմանադրութիւն բառը։*

Բայց չնայելով թէ այսքան յարմար բառ մը ունինք, միայն 50 տարի է որ անոր նշանակած իմաստով օրէնք մը ունեցած ենք։ Մինչ մեր ազգի գոյութիւնը յիսնեակ դարու հնութեամբ կը պանծայ։ Աւելի ցաւալի է մանաւանդ այն պարագան, որ բովանդակ այն շրջաններուն մէջ՝ որ մեր ազգը քաղաքական կեանք ու կազմ ունեցած է, երբեք որոշ սահմանադրութեամբ մը չէ սահմանաւորուած իր գործադիր իշխանութեան պետին իրաւասութիւնը, այլ այն ժամանակներու ընդհանուր սովորութեանց համեմատ, միապետութիւն եղած է թէ՛ Հայկազեանց, թէ՛ Արշակունեաց, թէ՛ Բագրատունեանց և թէ Ռուբինեանց թագաւորներուն իշխանութիւնը, նոյնպէս և միւս փոքրիկ թագաւորութիւններուն, ինչպէս Արծրունեացը, Կարսցը և Սիւնեացը։

Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ՝ հայ քաղաքական կեանքի բովանդակ տեւողութեան մէջ ուրիշ երեւոյթի մըն ալ հանդիպատես կ'ըլլանք զմեզ պատմութիւնը, և այդ երեւոյթը կը չեզոքացնէ մասամբ մը սահմանադրական որոշ օրէնքի մը բացակայութեան ազդեցութիւնը, ու կը ցուցնէ թէ, որչափ որ մեր նախնիքը գրաւոր սահմանադրութիւն մը չեն ունեցած բառին այն առումովը և կիրառութեան այն եղանակովը, որ յետին դարերուս մէջ միայն ծանօթ եղած է արդի մարդկութեան, բայց սկիզբէն ի վեր ունեցած են խորհրդակցութեամբ, ժողովով, կարծիքներու և գաղափարներու ամփոփումով որոշումներ տալու և գործելու սովորութիւնը, ինչ որ կերպով մը անգիր սահմանադրութիւն ըսել է, վասն զի հայ թագաւորներու և իշխաններու ամէնէն զօրաւոր, ինքնակալ, բացարձակապետ և միահեծան համարուածներն անգամ՝ քանի որ բովանդակ երկրին իշխանութիւնը կեդրոնացուցած չէին իրենց ձեռքին մէջ, ստիպուած էին այլ և այլ նահանգներու և գաւառներու մէջ ժառանգական իրաւունքով կալուածատիրական կամ աւատապետական իշխանութիւն վարող մեծ ու փոքր նախարարներուն կարծիքն ու խորհուրդը լսել մեծ ու ծանրակշիռ գործի մը ձեռնարկելէ կամ անոր վերջ տալէ առաջ։ Մեր պատմագիրներէն ոմանք մինչեւ իսկ կը հնչեն թէ այդպիսի ժողովներու մէջ ինչ դասակարգութեամբ կը բազմէին նախարարները թագաւորին առջեւ, թէ առաջնութեան, երկրորդութեան եւայլն ըստ կարգի պատիւները ո՞ր նախայարները կը վայելէին և թէ երբեմն նախապատուութեան փառքը իրարմէ խլելու համար ի՞նչ մեքենայութիւններ կը նիւթէին իւրաքանչիւրը, ինչպէս վերջին դարերու հայ ամիրաները միեւնոյն դաւերը կը լարէին միմեանց դէմ։ Կ. Պոլսոյ մէջ։

Քաղաքական անկախութեան կորուստէն ետքը՝ ընդհանուր ժողով գումարուելով որոշում տալու և այնպէս գործ տեսնելու վաղեմի սովորութիւնը՝ որ մեր նախնեաց բարքերուն ընդոծին ու անբաժան մէկ յատկութիւնը եղած էր, կը շարունակուի դարձեալ, և երբ որոշելի խնդիրներն կրօնական բնութիւն ալ կ'ունենային, այդ տեսակ ժողովները կը կոչուէին սովորաբար եկեղեցական ընդհանուր ժողով, որ կը համապատասխանէ արդի Ազգ. Ժողովին, ըստ որում թէ՛ աշխարհական և թէ կրօնական տարրը միանգամայն ներկայացուցիչ ունին հոն։ Ժողովով, խորհրդակցութեամբ էր որ Վարդանանց կրօնաքաղաքական պատերազմն որոշուեցաւ։ Նոյն կերպով եղած է նաեւ Մեծն Վահանի ատենուան քաղաքական-կրօնական շարժումը։ Եւ բոլոր մեծ ձեռնարկները և գործողութիւնները որ տեղի ունեցած են անկէ եւաքը մինչեւ վերջին այն մեծ ժողովը՝ որ որոշեց ընդհանրական Հայրապետութեան Մայր Աթոռը վերադարձնել Էջմիածին փոխադրել 1441ին, միշտ ազգին եկեղեցական ու աշխարհական ներկայացուցիչներով կազմուած ժողովով ու խորհրդակցութեամբ եղած են և ոչինչ առանց այդ էական պայմանին կատարուած է հայ իրականութեան մէջ իր դարաւոր գոյութենէն ի վեր։

Այս ամէնը կը հաստատեն թէ առանց սահմանադրական գրաւոր օրէնքի մը՝ արդէն իսկ բարքով և սովորութեամբ սահմանադրական եղած են Հայերը, ինչպէս որ իրենց քաղաքական իշխանութիւնն ալ միշտ ապակեդրոնացական եղած են, որով ուզէին չուզէին խորհրդակցութեամբ գործ պիտի տեսնէին։ Եւ արդէն այժմ ալ մասամբ մը այդ դրութեան վրայ ձեւուած է արդի գրաւոր Սահմանադրութիւնը, ինչպէս կը ցուցնէ թաղային մատակարարութեանց և դաւառական վարչութեանց գրեթէ անկախ և կեդրոնին չատ թոյլ թելով կապուած կազմը։

Հետեւաբար երբ յիսուն տարի առաջ արդի գրաւոր սահմանադրութիւնը հաստատուեցաւ, ուրիշ բան չէր որ եղաւ, բայց եթէ Հայոց հնաւանդ բարուց ու սովորութեանց մարմնացումը գրի ու թղթի վրայ։ իսկ ինչ որ այնքան խնայելով ուրախութիւն և եռանդնաբորբ ոգեւորութիւն պատճառեց նոյն ատենի սերնդեան, այն յոյս և ակնկալութիւնն էր որով կը կարծէին ու կը հաւատային թէ սահմանադրութիւնը երջանկաբեր ազդեցութիւն պիտի ընէր Հայոց քաղաքական, նիւթական, ընկերային և բարոյական ու կրթական կեանքին և վիճակին վրայ առհասարակ։

Սակայն բնական է թէ ոմ որ պարապ տեղ յոյս ու ակնկալութիւն մը կը տածէ, պատրանքի և յուսախաբութեան դառնութիւնը անպատճառ կը կրէ։ Ուստի ամէն անոնք որ այս յիսուն տարուան մէջ սահմանադրութենէն մեր ազգին զգալի օգուտ մը հասած չեն համարիր, գիտնալու են որ անոր վրայ սխալ յոյսեր ու ակնկալութիւններ դրած էին, զի ճիշդ է որ մեր Ազգ. Սահմանադրութիւնը մեր քաղաքական, տնտեսական ու ընկերային կեանքին ու կացութեան բարւոքման տեսակէտով որեւէ գործնական ազդեցութիւն չէ ունեցած, և այդ ժխտական արդիւնքը առաջ եկած է այն գերադոյն պատճառովը՝ որ ազգին ճակատագիրը իր ձեռքը չէր, ոչ ալ պետութիւնը սահմանադրական էր։ Այժմ ալ Ազգ. խորհրդարանը չէ դարձեալ որ կրնայ տնօրինել իր գոյութեան քաղաքական ազդակները, այլ պետական խորհրդարանը։ Հետեւաբար կրթական և բարոյական տեսակէտով միայն կրնանք օգտուիլ մեր սահմանադրութենէն, այն ալ եթէ գիտնանք, իր հաստատութենէն յիսուն տարի ետքը։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԲԻԻՐԱԿՆԻ ՍՏՈՐՈՏԻՆ

ՄԻՇՏ ՅԱՒ, ՄԻՇՏ ԴԱՐԴ

Ազգ. գործերու անկերպարան վիճակը։— Ներկայ երիտասարդութիւնը։ — Կառավարութեան օրջանակ։— Հոդաչին բարդ հարցը։

ԽՆՈՒՍ, ԲԵՐԴ, 12 մայիս

«Մենք Հայերս ե՞րբ խրատուեցանք անցեալի տխո՞ւր փորձառութիւններէն, ե՞րբ մեր տեսած ծով-ծով ցաւերն ու դարդերը միացուցին, զոդեցին, իմ խմբեցին մեզ ազգովին։» Ահա՛ բարեկամներս մեկուն սրտի խորերէն հառաչանքով արտայայտած լուրջ դիտողութիւնը մեր ազգի նկատմամբ։ Եւ իրաւունք չունի՞ք ան։ Ախտո՛ւ, տարապայմանօրէն և կարծես ճակատագրապէս զուլումի, ցաւի, թալանի ու արիւնի մատնուած ազգ մը եղանք, բայց այս առատանքի եղբայրութեան մէջ ե՞րբ սիրոյ և միութեան զօրեղ ու հրաչալի կապով իրարու միացանք սրտով ու ամրապէս, երբ լուրջ ու խոհեմ շրջահայեցութեամբ գործի ու գործունէութեան մղուեցանք մեր անկեալ վիճակէն բարձրանալու, վերականգնելու համար՝ ուր ինկած էինք յակամայս բընակալութեան սեսկալի լախտը շարունակ ուտելով մեր գլխուն։ Հին ռէժիմի արհաւրալի ու արիւնոտ օրերուն և ո՛չ մէկ ջանք իրապէս կարելի էր առնել մեր ազգ. ու կրթ. կեանքի յառաջդիմութեան ու գոյութեան համար. բայց սահմանադրութեան հրատարակումէն ասդին գործնականին մէջ իրական ի՞նչ քայլեր առինք մենք մեզ վերականգնելու և լոյսի ու գիտութեան փառաւոր պողոտային մէջ շարունակաբար քալելու համար։ Անուրանալի է թէ կ. Պոլսէն վերջ գանուեցան մեծ քաղաքներ ալ որոնք հասարակային, կրթական և այլ կարեւոր գործերու համար կազմակերպուեցան, ջանքեր, ճիգեր ու զոհողութիւններ յանձն առին բայց տակաւին հայութեան մեծ մասը կը մնայ անտարբեր, անհոգ իր յառաջդիմութեան և բարգաւաճման համար։ Մանաւանդ հայութեան սիրան ու կեանքը եղող Հայաստանցի տառապեալ Հայը ազատուած իր կաչանդումներէն ու բռնակալութենէն ծանր լուծէն իր ազգ. գոյութեան և յառաջդիմութեան համար ի՞նչ ըրաւ ցարդ։ Տնտեսական քայքայեալ վիճակը չէ լո՞ւ պատճառ ներկայ ցաւալի դրութեան. ուրիշ տեղ պէտք է փնտռել։ Խնուսի պէս գաւառական անկիւններ չա՞ն, չա՞ն եւ մեր ընկերական կեանքը քայքայուած, կրթ. գործը բարձի թողի լքուած, մէկ խօսքով անկերպարան վիճակ մը, ցաւալի ու ամօթալի միանգամայն։ Կրկին կը հարցընենք, ինչո՞ւ այս տարտամ, այս ողբալի և մեր կեանքին ու գոյութենն իսկ սպառնացող այս անպատուաբեր վիճակը, վասն զի նախ գիտակից, գործօն ու անձնուրաց ոյժեր կը պակսին և երկրորդ չունինք կարող, ազգասէր ու բանիբուն առաջնորդներ ու կղերականներ։*

Մեր բաներուն ի հաստատութիւն պարզենք Խնուսի Հայութեան ներկայ վիճակը իր իրականութեան մէջ, տարտամ ու ցաւալի։

Ազգ. ժողովներ բոլորովին կազմալուծուած, քայքայուած են, վասն զի անձնուրաց ու ազգին շահը փնտռող անձեր կը պակսէին։ Զլղատեան վրդ.ի պէս պատուհաս մը՝ որ իբր 2 տարի հոս առաջնորդութիւն ըրաւ, աւելի՛ եւս պատճառ հանդիսացաւ մարքերու գայթակղութեան և մէկ քանիներու ազգ. գործերէ քաշուելուն։ Բանի՛ մենք ունինք ու կը պահենք մեր կղերականութեան ծոցին մէջ իրենց պաշտօնին ու կոչումին իսկապէս անարժան ու իրենց սրբազան կոչումէն ի սպառ հեռու ապրող կղերականներ, մարդ ըլլալէք չունինք, վեսսկաս։ Ո՞վ չի ճանչնար համբաւաւոր .՛. այդ եկեղեցականը իր անհրապոյր կեանքովն ու վարքովը։ Պայազիտցիք թո՛ղ խօսին։ Բայց ի՞նչ որ է՝ն ցաւալին է, խորհեցէք որ ամէ՛ն մեղքիս վրայ զայն պաշտպանողներ ալ գտնուեցան և գիտէ՞ք որոնք, սա կարգ մը նորելուկ երիտասարդները որոնք ելած են Վանի նոր սերնդականներուն պէս ազգին փլած տունը վերականգնելու, շինելու, որոնք սա տեսակ անլուր տրամաբանութիւններ ալ կ'ընեն, օրինակի համար ի մէջ այլոց. «մեզի ի՞նչ եթէ վրդ.ը կաշառք կ'ուտէ կամ սապէս նապէս է (ով որ միտք ունի թող հասկնայ), հերիք է որ ան կառ.եան մէջ գործ կը տեսնէ, ազգին գլուխ կը կանգնի։» Օլ տա՛լդ, ըսելիք չկայ։ Եթէ ազգին տունը իրենք ու Զլղատեաններ պիտի կանգնեն, ծածկէ՛ վրաս որ մեռնիմ...։

Այլ առակ եւս լուսարք. ու այս պարոնները եկեղեցիի, կրօնի ու Աստուծոյ դէմ ալ կը խօսին, գիտէ՞ք ինչու, պարզապէս խօսած ըլլալու համար, որպէսզի զիրենք գիտնական ցուցնեն, վասնզի, կ'ըսեն, գիտնականները անհաւատ են (համմէ՞)։ ո՛վ դար, ո՛վ ժամանակ...։ Ու հիմակ մտքերը գայթակղած են, շատեր գործի ասպարէզէն քաշուած են, ո՛վ է ազգին գլուխը և ո՞վ պոչը՝ յայտնի չէ՛. առատուն կանուխ ելլողը իր քիթը կը խօթէ գործի մէջ՝ շարժուած իր ազգասիրութենէն։։։։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ ասոր վերջը, ո՞ւր ենք և ի՞նչ կ'ընենք։ Այս է նաեւ տխուր վիճակը ուրիշ շատ մը տեղերու։ Սիրելի երեսխան, մեր ազգ. կեանքին ու գոյութեան սպառնացող այս յուսաթէկ վիճակը հակցնելու համար առ նշդրակ գրիչդ ձեռք, զա՛րկ բուն վէրքին վրայ և ըսէ՛ սա տառապեալ ազգին. «ո՛վ ազգ. ե՛լ ոտքերուդ վրայ կա՛գնէ՛, հերիք մնաս մեռելութեան մէջ։ Արթնցիր և քու փլած աւերակներդ չենել փութա կրօնի, կրթութեան, մտքերու ու գործունէութեան ընդարձակ դեռին վրայ...։»

* * *

Կառավարութեան շրջանակին մէջ սակաւին կը մնան կարգ մը խաւար յետադէմ մարքեր՝ որոնք իրենց քսակները կը պարարտացնեն ազգին արիւն-քրտինքի վատակ եղող դրամով և երբեք գործ չե՛ն տեսներ ու չե՛ն ջանար իրականացնել հաւասարութիւնն ու արդարութիւնը։ Փաստեր ու իրողութիւններ չէ՛ որ կը պակսին, չա՞ տեն անոնք։ Դեռ հին ռէժիմական եղանակով չա՞տ մը աղերսագրեր միեսkեr ալբը ըլլալու դատապարտուած են։ Շիտակը ա՛լ մեռանք մեր ցաւերն ու դարդերը պատմելէն ու գրելէն. չուարած ենք ո՞ր մէկը գրենք, ո՞ր մէկը լանք։

Ամէ՛ն բան մէկ կողմ սա հողային խնդիրը իբրև գորդեան հանգոյց տակաւին անլուծելի կը մնայ ու պիտի մնայ ալ դեռ, ինչպէս կ'երեւի ներկայ ընթացքէն, խնդիր չէ թէ այդ ոտնձգութիւն է հաւասարութեան և իրաւանց դէմ և նոյն իսկ ատոր երեսէն կրնան չատ մը տխուր ու ցաւալի դէպքեր ալ յառաջ գալ՝ ինչպէս, օրինակի համար, վերջերս տեղի ունեցած կռիւը խոզլուցի հայերու և Թոփրագալեցի մուհաճիրներու մէջտեղ՝ որու մասին նախապէս գրեցի Արեւելքի։ Կառավարութիւնը այն առաջին անհոգ ու անտարբեր է որ ա՛լ իրաւունքի տէր անձեր անյոյս եղած են ու բողոքելէ, աղերսելէ ձանձրացած մէկ կողմ քաշուած են Մեծ-Ալլահին ձգելով իրենց դատն ու իրաւանց պաշպանութիւնը։

Ինչ կրնային ընել ասկէ զատ քանի՛ որ լսող չկայ...։

Ու հեգ ժողովուրդը իրաւունք չունի՞ գոչելու «ո՞ւր ես, հաւասարութիւն, ո՞ւր ես, Արդարութիւն...»

ԱՐՇԱԿ Կ. ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

Ց. Գ.— Մոռցանք ասել թէ Զլղատեան հրաժարեցուցուած է իր պաշտօնէն քանի մը ամիսներ առաջ՝ սակայն ան հանկառակ Կարնոյ Առաջնորդարանին եկած սատակ հրամաններուն հոս կը մնայ և կը ջանայ կարգ մը երիտասարդներ իր կողմ շահելով հաստատուիլ իր պաշտօնին վրայ։

ՆՈՒՇ

„ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

(38)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԴՐՈՒԱԳՐԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՅԼԱՍԵՐԱԾՆԵՐԸ

Զ.

ՏՈՒԹՈՐԸ

Բարեբախտաբար Հ... գիւղէն ուրիշ ոչանուելով չգանուելով բժշկական վարժարան մէջ, այս դժբախտութիւնը անծանօթ մնաց թաղեցիներուն, Մերկերեանին և մանաւանդ մամային, որ ամէն մէկ տարբերութիւն բոլորուելուն՝ ինքզինքը քալ մը աւելի մօտեցած կը զգար դէպի երջանկութիւնը, և գրեթէ ամբողջովին համակուած էր վերահաս վախճանին հմայքներովը, անոնց մէջ աւելի՛ թաղուելու ինքնակրօյս ճիգով մը, շլացած, շլմորած, իր ցաւագին անցեալէն ա՛լ այնպաց խրամատներով բաժնուած, դէպի հեշտալի ապագան նետուելու համար խելայեղօրէն։

Այս ձախողուածը, բարոյական հակազդեցութեամբ մը, քիչ մը աւելի վառթարացուց ամիրային թոռան հոգին։ Ցաղոցներու յետին կամեցողութիւնը փճացաւ իր մէջ։ Եւ այլեւս իր բժշկական ուսանողական հանդամանքին մէջ ուրիշ բան չտեսաւ, եթէ ոչ իր մայրը խաբելու անարգ պատրուակ մը, ամբոխին մէջէն խրոխտ պերեւեթումով մը անցնելու ատար մը, մարդոց միամտութիւնները շահագործելու, զանոնք հեգնելու, ծաղրելու, նախատելու դիւրին միջոց մը։ իր խաբէութիւնը երեւան չգանելու, պարակելու պէտքը հզօր զարկ մը տուաւ իր նենգութեան ընկերներուն։

Հիմակ, իր խոկումի վայրկեաններուն, երիտասարդը, նկարագիրներու համանմանութեան թագուն ուժով մը, պայծառորէն կը տեսնար իր երբեմնի դասաթարաները, որ անցեալի մշուշներուն մէջէն կամաց կամաց դուրս կուգար, կը ներկայանար իր աչուքներուն, մերկացած այն շղարներէն որոնք երկար ատեն մարդկային բարեմասութիւնը ծաղրեր, շահագործեր էին այնքան անգթօրէն։ Իր հոգիին բովանդակ հրէշաւոր մերկութեամբը կը ներկայանար մանկավարժը իր աչակերտին, որ, զարմանալի վերլուծումով մը, իր կեանքին այդ շրջանը կը վերբերէր իր յետին մանրամասնութիւններովը։

Այլեւս չլացած պատանի մը ակնարկովը չէր որ կը զննէր այդ արտասովոր դէմքը։ Նենգելու խաբելու անդադրում աշխատութեան տակ դարբնուած, կաղապարուած իր մարքին թափանցող զօրութեամբն էր որ հիմակ կը տարբաղադրէր։ կը վերլուծէր, յօշ յօշ կը պատռէր իր անզուգական դատաթարակին բովանդակ գոյացութիւնը։ Անոր հոգիին շարաւը դուրս կը վազէր, ապականութեան այտուցները կը պայթէին, գարշանք տարածելով չորս կողմ։ Ա՛լ այս անողոք տարրալուծման ճապաղիքներուն մէջ կ'իյնար այդ հանճարեղ միմտը իր արժանաւոր ձեռնատուներն առջեւ։ Ամէն մէկ գիւտին, զոր Արշակ կ'ընէր այդ կոստանեան երեւոյթին վրայ, զմայանքի բացագանչութիւններ կը պայթէին իր կոկորդէն։

— Վա՛յ սոսկալի, վա՛յ սարսափելի...

Դէպքին վրայ իր լսածները, պատմուածները, յայտնուած կարծիքները, գընահատումները իր մարքին մէջ տպաւորուած յիշատակներուն կցելով, ամէնքը մէկ իրար շաղուելով, և խարբալելով զանոնք, կը հասնէր հիմակ սա անայլայլ եզրակացութեան թէ իր մեծանուն դաստիարակը կատարելագործուած խաբեայ մըն էր իրօք, թէ ան իր հնչեղ ձայնին եւ լեւէլներովը, նայուածքին շանթահարումներովը, և չարժումներուն վեմ ու խորհրդաւոր ընդարձակութեամբը մարդոց միամտութիւններուն հետ խաղացեր էր ինչպէս տղայ մը գնդակի մը հետ։

Երկար ատեն, ուսանողը այս ուսումնասիրութեան անձնատուր եղաւ։ Եւ երբոր վերջնականապէս ճանչցաւ իր դաստիարակը անոր բուն, իսկական պատկերին տակ, հոգիին բոլոր խանդավառ զմայանքովը խանարհութիւն մը ըրաւ այդ վերակոչուած պատկերին առջեւ, և ընդունեց զայն մեծատիպարը, որուն հետեւելու էր ամբողջ կեանքին տեւողութեանը միջոցին։

Իր տեսակին մէջ առանձնացած, Արշակ, վեր վար հեծելով, կ'որոնար այդ թարթարենեան դիւցազներդութեան դերուագներուն վրայ։ Կոստանեանի գանկաչափական — մանկավարժական սիստեմին մանրամասնութիւնները յիշած ատեն, որոնք չարժանկարի մը արագ ու յստակ տողանցումովը կը սահէին իր աչքին առջեւէն, երիտասարդը Զղային ծիծաղի մը նոպաներուն մէջ կը գալարուէր, կուչերը բռնած, աչքերը արցունքոտ, եւ հեծկըլտալով.

— Օհ, սքանչելի՛ է, սքանչելի՛...

Իր զուարթութիւնը գերադրական ասութիւնի մը կը հասնէր երբոր մանաւանդ մտաբերէր մանկավարժին պոռոտ ու ծանրաշուք գուշակութիւնները իր մասին, մեծ գիտնականին առաջելը, ապագայ համբաւին, մեծութեան, ճոխութեան, հարստութեան վէպը, զոր այնքան հաւատքով ու համոզմամբ կը պատմէր ան գիշերները, ամիրայական մեծ սրահին մէջ, Թաւշէ բազմոցին վրայ ընկղմանած, սիկառը շըրթունքէն վար, մինչ մաման, այն սրատաքրտի ու հիացիկ կեցուածքովը զոր Մովսէս մանգարէն ունեցաւ Քորեր լեռան կարմիր մորենիին առջեւ, երկնային պատգամական որոտներուն ի լոր, երկիւղածօրէն կ'օնկնդրէր այդ ցնորաբանութիւններուն, սրատթունդ հառաչանքներով ընդհատելով զանոնք միայն, և գրկին վրայ հեռագրեհատ աւելի ուժգնութեամբ սեղմելով այդ թանկագին գլխիկ կեանքը որ անագին ապագայի մը կոչուած էր։

Մեծադիր հայելիին առջեւ, ինքզինքը դիտելով, Արշակ, հեգնելու խենդ մարմաջէ մը մղուած, մատովը ինքզինքը ցուցնելով ու չնական ժպիտով մը.

— Սա՛, սա՞ է ան մեծ գիտնականը... քա՛հ քա՛հ քա՛հ...

Եւ յետոյ ամփոփելով, լրջութեամբ մը.

— Խե՛ղճ, խե՛ղճ մամա...

Անցեալին մէջէն, հեռուէն լսուող զանգակաւորութեան մը հնչուն և կորուկ խազերուն պէս, բառեր, բացագանչութիւններ կուգային կը զարնուէին իր ականջին. մանկավարժին հնչեղ ու որոտագին շեշտերն էին անոնք, անոր «հէնցերն ու ափսո՛սները» որ տարիներու հեռաւորին մէջէն կը գլորէին կը թաւալէին՝ իբրեւ մոլորած արձագանգներ, և կը ցընցէին տղան որ, տենչակին մէջտեղը կանգնած մանկավարժին կեցուածքովը, նայուածքը անոր նայուածքովը, խրոխտ և աղդողական, ջանքեր կ'ընէր նմանցնելու այդ շեշտերը։

— Ափսո՛ս, ափսո՛ս, ափսո՛ս...

(Շարունակելի)

Ատանայի Ապաշովագրութիւնները

Ասկից գրեթէ երեք ամիս առաջ էր, երբ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին կողմանէ Պոլսոյ առուտրական խառն դատարանին առջեւ Բարիզի Իւնիոն ընկերութեան դէմ բացած դատը դեռ կը շարունակուէր, այս վերջերուն մէջ կը գրէի թէ փոխանակ ապահովագրական ընկերութեանց դէմ դատի դիմելու՝ ազգին համար աւելի նպաստաւոր պիտի ըլլար իրաւախոհութեան գալ անոնց հետ. որովհետեւ եթէ մինչեւ իսկ նպաստաւոր վճիռ մը ձեռք ձգէինք՝ անոր գործադրութիւնը գրեթէ անկարելի պիտի ըլլար գաբիդիլասիօններուն պատճառաւ, և թէ ազգին ներկայ ճգնաժամին մէջ համաձայնութեամբ ստացուած փոքր գումարը՝ ապագային դատավարութեամբ շահուելիք և հետեւաբար կասկածելի մեծ գումարէ մը նախամեծար էր։

Այսօր դժբաղդաբար իմ գուշակութիւններս իրականութիւն դառած են, և այնչափ աչխատութիւններէ ու իրարանցումներէ վերջ... ահա ծնաւ մուկն չընչին։ Թէպէտ դատարանը իրաւունք տուաւ ապահովագրեալներուն, բայց իր ֆրանսացի անդամները կը մերժեն ստորագրել վճիռը, և հետեւաբար դատը յետաձգուած կ'ըլլայ անպայման կերպով։ Կը լսենք թէ օսմ. կառավարութիւնը դիտողութիւն ըրած է ֆրանս. կառավարութեան, յիշեալ դատին մէջ ֆրանսացի անդամներուն գաբիդիլասիօնները ի չար գործածելուն մասին, բայց արդիւնք մը չի յուսացուիր։

Ապ. ընկերութիւնները կ'առարկեն թէ ըստ բոլիսներու 12րդ յօդուածին խոտվութեանց, ապաստամբութեանց են. միջոցին յառաջ եկած վնասներուն համար, ինչպէս որ էր Սասնայի աղէտը, իրենք պարաւոր չեն հատուցում ընելու, և թէ այդ պարագային պատասխանատուն կառավարութիւնն է որ իր անհոգութեամբ կամ անկարողութեամբ տեղի տուած է յիշեալ աղէտին։ Իրաւ է որ կառավարութիւնը իր պատասխանատուութեան բաժինը ունի այս աղէտին մէջ, բայց ըստ որում ընկերութիւնները յիշեալ յօդուածին մասին տեղեկութիւն մը չէին տուած ապահովագրեալներուն, որոնք այնպէս համոզուած էին թէ ապահովագրին վճարելով իրենց ստացուածքը ապահոված կ'ըլլան ամէն տեսակ հրդեհի դէմ, նոյն ընկերութիւնները պարտաւոր են նախ որոշեալ գումարները վճարել ժողովուրդին, իրենց վերապահելով վնասուց հատուցում պահանջել կառավարութենէն ըստ գաբիդիլասիօններու։ Ասիկա նուիրական պարտականութիւն մըն է ընկերութեանց համար հանդէպ այն ժողովուրդին որ ոչ միայն իր հարստութիւնը և սիրելիները կորսնցուցած է, այլ նաեւ այսօր աւուր հացի կարօտ մնացած է, առի չգոյէ աչխատաւոր բազուկներու։

Դիտելով մեզի՝ պէտք էր որ նախ խնդիրը լրջօրէն ուսումնասիրէինք, և ի գործ դնէինք ամէն տեսակ հաչարար միջոցներ խնդիրը կարգադրելու համար, վասահեմ թէ պիտի յաջողէինք, որովհետեւ բոլոր ընկերութիւններն ալ որամադիր էին և են հատուցում մը ընելու նուէրի ձեւին տակ։ Հակառակ պարագային դատ պիտի բանայինք անոնց ամէնուն դէմ հաւաքաբար, կամ թէ պիտի սկսէինք Օսմ. Ապահովագրական ընկերութենէն որ Իւնիոնէն աւելի ապահովագրութիւններ ունէր Ատանայի մէջ, և որ օսմ. ընկերութիւն մը ըլլալով՝ չէր կրնար խուսափիլ, Իւնիոնի պէս, օսմ. դատարանի մը վճիռէն։

Ս. Կաթողիկոսը՝ արդէն աղէտէն բոլորովին յուզուած, իրեն եղած յուսահատ դիմումներուն վրայ և նկատի առնելով որ կառավարութիւնն ալ ապահովագրական դատերու համար ծախք չպահանջելու մ'ը չնորհը կ'ընէ, ուզղակի դատի դիմեց Նախ Իւնիոնի դէմ, փոխանակ խնդիրը յանձնելու Պոլսոյ կեդրոնական վարչութեան որ իրմէ աւելի ձեռնհաս էր։ Ճարտար փաստաբաններ անձնուիրաբար ստանձնեցին այս դատը և զայն չահեցան. բայց ինչ օգուտ որ այսօր յուսահատութեան մատնուած ենք, և ցաւօք կը լսեմ թէ հիմայ ալ դատի ձեռնարկած ենք ուրիշ ընկերութեան մը դէմ։

Եւ սակայն ինչ սխալի վրայ կը գործենք, ժամ է սթափելու և իրաւախոհութեան գալու, քանի որ ան պիտի ըլլայ վերջին լուծումը, ուշ կամ կանուխ։ Պոլսոյ առուտրական դաշնէն կազմելու է մասնախումբ մը որ ստանձնելով ապահովագրութեանց խնդիրը, իրաւախոհութեան պիտի հրաւիրէ բոլոր ընկերութեանց Պոլսոյ ներկայացուցիչները, որովհետեւ առանձք ալ կը փափաքին խնդիրը կարգադրել, քանի որ իրաց ներկայ վիճակը կը ինսէ անոնց ալ չահերուն։ Եթէ մասնախումբը չի յաջողի գոհացուցիչ արդիւնք մը ձեռք բերել, պիտի դիմէ ընկերութեանց կեդրոններուն։ Նոյն պահուն օգտակար պիտի ըլլայ որ Ս. Պատրիարքն ալ դիմում ընէ այդ ընկերութեանց տէրութիւններուն, վեհապետներուն, յանուն առապեալ ազգին, անոնց գութն ու միջնորդութիւնը խնդրելով։ Ապահով եմ թէ մեր յուսացածէն աւելի գումար մը պիտի ստանանք, որովհետեւ ընկերութիւնները՝ ըլլայ իբր բարեգործութիւն, ըլլայ իբր ռէքլամ, առատաձեռն պիտի գտնուին, բաւական է որ նուէրի ձեւին տակ ըլլայ, այսինքն իրենց պայմանագիրը յարգուի։ Միչեալ գումարն ալ պիտի բաչխուի Ատանայի ապահովագրեալներուն միջեւ անոնց առնելիքներուն և կարօտութեանց համեմատ։ Իսկ այն պարագային ուր բոլոր դիմումները սպարդիւն մնան, ինչ որ անհաւատալի է, այն ատեն մեզ կը մնայ 13 ընկերութեանց դէմ դատ բանալ միանուագ, և առ հասարակ պօյքոթ հրատարակել իբր ազգային պարտականութիւն։

Պ. Տ.

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԳՈՐԾԵՐ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, 16 29 Մայիս 1910

Անոնք որ պտարիարքական քննիչի մը ներկայութեամբ մէկ օրէն միւսը Տրապիզոնի ազգ. խառնիճաղանճ գործերը կերբազէին և կը յուսային լուծուած, կանոնաւորապէս հարթուած և վարդագոյն վիճակի մը վերածուած տեսնալ ա՛նքան միամիտ և անհոգ սառն լաւատեսութեամբ, այսօր ապասովապէս իրականութեան առջեւ յուսաբեկ և հիասթափ եղած են։ Պալաքեան վարդ. հակառակ որ ձրիօրէն կարող եկեղեցականի անուն մը չունի և իբր թէ, դէպի գործերու կանոնաւորում քալլ մը իսկ դեռ չէ կրցած առնել։ Իրերը նոյն դրութեան մէջ և թերեւս ատիճան մը աւելի պղտորած, խճճուած խառնափնդոր անկանոնութիւնով մը կընթանան։ Դաւառ. Ժողովի մասնակի ընտրութեան համար ձեռնարկուած փորձը ձախողեցաւ—չըսելու համար վիժեցաւ—անհաչիւ ատճապարանքի մը ապաժամանն սրբագրութիւնով որ վարչական անձեռնհասութեան և անփորձի անհեռատեսութեան մը ապացոյցը բերաւ ապաքէն։ Այս անհարկի փութկոտութեանց մասին կանխաւ եղած ազդարարութեանց կարեւորութեան մեծասանորդ ժամուն միայն անդրադարձեր է քննիչ վարդապետը Պատրիարքարանի պաշտօնագիր մը Թովմասեան թերահաւատութեամբ կարդալ և չօշափելէ ետքը։ Այսօր Պալաքեան վրդպ. աւելի քան անելանելի կացութեան մը մէջ սուզուած ո՛չ ետ կրնայ դառնալ և ոչ առաջ կրնայ քալել, սպասողական դիրքի մէջ ակնդէտ է Պատրիարքարանի նոր հրահանգներուն՝ ըստ այնմ ճչաելու իր ուղղութիւնը։ Իր տեղը վճռական և ձեռնարէց մէկը ճարպիկ վարուելակերպով մը չատ հեշտութեամբ պիտի կրնար մինչեւ ցարդ գոնէ համաձայնութեան գետին մը գտնալ և լարուած միքերը, ճակատուած հակընդդէմ հոսանքները հաչտութեան մը բերելու։ Եւ արդէն մաքերը չխաղաղած, հակառակ կողմերը ընդհ. համաձայնութեան մը չբերուած անհնար է Տրապիզոնի ազգ. գործերը փափաքուած վիճակին հասցնել կամ իրր այն ճամբու մը բերել։ Պալաքեան վարդապետ օրորիւնիսթ մը, թէ՛ մէկ և թէ միւս կողմին լաւ կուզէ երեւալ, սիրաչահում մը որ ոմանք իր ապագայ ձգտումներու ապասվման կանխիկ ձեռնարկներ ըլլալ կը կարծեն, մինչ վարդապետը անձնապէս կեղտէ Իզմիրի առաջնորդական աթոռը որուն թեկնածու նշանակուած է վերջին որոշման համեմատ։ Պալաքեանի ներկայութիւնը առաւելապէս սա՛ օգուտը ունեցաւ որ վարժարանները վերջնական փակման վտանգէն ազատուեցան. առանց իր ներկայութեան այդ խայտառակութեան ալ հանդիսատես պիտի ըլլար Տրապիզոնցին։

*** Ժամանակէ հետէ երկու թերթիկներ հրատարակուիլ սկսած են հոս եթէ կարելի է սակայն թերթ անունը տալ թռչղթի այս կտորներուն։ Մենք մեր մէկ թղթակցութեան մէջ Տրապիզոնի մէջ հայ թերթի մը հրատարակման պէտքը մատնանշած էինք, բայց լուրջ, անկողմնակալ թերթի մը պէտքը և ո՛չ թէ այսպիսի քուրջի կտորներու։ «Պոնտոս» և «Մոծակ», մին իբր թէ գրական! միւսը երգիծական? երկու ոչընչութիւններ, երկու կուսակցութեան վերաբերող անհատներու կողմէ հրատարակուած առաւելապէս քէնն ու ոխը, հեռն ու ատելութիւնը արծարծելու կը նպատեն իրենց անհամ, անտեղի և չիլ ակնարկութիւններով ու գրուածքներով։ Այս թերթերուն պարունակութեան մասին չարժեր խօսիլ իսկ, միայն նկատելի է որ տեսակ մը հիւանդութիւն դարձեալ մեր մէջ առաուն կանուխ ելլողին կողմէ թերթ մը հրատարակելու յաւակնութիւնը, հիւանդութիւն մը որ քիչ աղեռաբեր չէ։ Երեւակայեցէք աղաքներ որ տարրական գաղափար մը իսկ չունին հայերէն լեզուին վրայ և թերթի հրատարակման կը ձեռնարկեն խմբագիր կամ արտօնատէր յորդորելու սին փառասիրութեամբ, երեւակայեցէք պատանիներ որ ժողովուրդը առաջնորդելու, դաստիարակելու կելլան մամուլով, հրապարակագրութեամբ, մինչ իրենք երկար, դեռ չատ երկար առաջնորդուելու, կազմուելու պէտքն ու կարօտն ունին։ Ցաւալի է այս, չնչակը։ Միակ միջոցը և վճռական միջոցը այդպիսիները չքաջալերելն է, եթէ ոչ, այս խաւար երեւոյթը, տարփոխիկ, համայնական դառնալ կըսպառնայ տակաւ տակաւ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

***

(ՀԵՌԱԳԻՐ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի)

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, 25 Մայիս

Հակասահմանադրական ընտրութեանց ձեռնարկուած է. մտքերը յուզուած են. կը պահանջենք մեր հեռագրին և տեղեկագրին պահանջներուն անմիջական գործադրութիւնը հեռագրաւ։

Բէյլերեան, Գասպարեան, Պոզմանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՈՐԿԻՈՍ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.

ՀԵԼԼԷՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ ԳՐԳՌՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՆԱԳ

Կրետէի կնճռոտ խնդիրը անլոյծ կը մնայ միչտ և խնդրին ներկայ չփոթ վիճակին մէջ կարելի չէ որոշ բան մը ըսել։ Սա ստոյգ է որ պաչտպան տէրութիւնները առ այժմ յետաձգած են խնդրին վերջնական լուծումը, և գրգռումը հետզհետէ կը սաստկանայ երկրին զանազան կէտերուն վրայ։ Նչանակալից է արտաքին գործոց Նախարար Ռիֆաթ փաշայի սա յայտարարութիւնը. «Եթէ երբեք օսմ. կառավարութիւնը ուզէ իսկ Կրետէն թողուլ, դարձեալ անկարելի է այդ քանը։ Թուրքիոյ համար արտաքին խնդիր մը չէ սատ, այլ ազգային խնդիր մը, ներքին խնդիր մը, և կառավարութիւնը, ո՛րն ալ ըլլայ, պէտք է զայն նկատի առնէ ազգին բաղձանքներուն համաձայն։»

*** Աւսաիկ այն յայտարարութիւնները զորս Եորկիոս Թագաւոր ըրած է Նոյէ Ֆրայէ Բրէսսէի թղթակցին, և որոնց չուրջը այնքան աղմուկ կը յարուցանէ Թուրք մամուլը.— «1863էն ի վեր երբ Ցունաստանի թագաւոր եմ, չարունակ վրաս բեռ եղած էր այս խնդիրը։ Գիտէք թէ Թուրքերը ի՛նչպէս աչխատած են Կրետէի մէջ և ի՛նչպէս կը գործադրէին իրենց յանձնառութիւնները։ Թուրք կուսակալ մը, փաչա մըն էր որ կոր կոր որրաս Հալէբայի դաչնագիրը։ Երբ Պօսնա-Հէրսէքի՝ խռովութիւնները տնաւութիւն կը պատճառէին դրացի պետութեան՝ Աւստրաւեւնգարիոյ, Պերլինի Համաժողովը պաչտօն յանձնեց անոր գրաւել այդ երկու նահանգները, բարեկարգութիւնը հաստատելու համար հոն։ Կրետէ Պօսնա-Հէրսէքէն աւելի ծանր խռովութիւններու չմատնուեցա՞ մինչ։ Մենք ալ իրաւունք չունէ՞ինք գրաւելու Կրետէն։ Այս խնդիրը կատարելապէս չլուծուեցաւ, մանաւանդ 1886էն ի վեր, երբ Պուկարիոյ իշխանը մտաւ Ֆիլիպէ և այս իրողութեան վրայ մեր երկրին մէջ ո՛չ ոք չկրցաւ խելք հացնել թէ մենք ալ ինչո՞ւ չէինք պահանջեր մեր իրաւունքները Կրետէի վրայ։ Կրետէ սոսկալի ջարդերու թատր եղաւ 1897ին. երբ գնդապետ Վասոս օգնութեան կը փութար Կրետացիներուն, ջարդը արգիլելու համար, պաչտպան տէրութիւնները ռմբակոծեցին Դանտիաքիները, որոնք սակայն ոչ և է ինչս չէին պատճառած ո՛չ տէրութեանց և ոչ ալ ոչ է մէկուն։» Թղթակիցը հարցուցած է թէ ինչո՞ւ համար Ցունաստան 1908ին Պոսնա-Հէրսէքի կցման ժամանակ չգրաւեց Կրետէն, քանի որ պատեհ առիթ էր։ Եորկիոս Թագաւոր պատասխանած է.—«Նոյն պահուն պաչտպան տէրութիւնները Կրետէ չէի՞ն գանուեր միթէ։ Եթէ մենք առիթէն օգուտ քաղելու ելլէինք, չպիտի՞ ըսէին մեզի. «Եթէ ուղղամիտ ընթացք բռնած ըլլայիք, Կրետէն այսօր ձերը պիտի ըլլար։» Երդումի խնդիրը դարձեալ մէջտեղ եկաւ և կ'ըսուի թէ տէրութիւնները կը պարտաւորուին մարտանաւեր ղրկել Կրետէ։ Կը հարցնեմ որ սբաթու-բուօն պիտի փոչուի Կրեատացիներուն կողմէ Ցունաստանի թագաւորին անուան երդում կատարուելով։ Պօսնա—Հէրսէքի կցման և Պուկարիոյ անկախութեան հռչակման հետեւանքով Կրետացիներն ալ Ցունաստանի հետ միացած հռչակեցին եւ երդում ըրին իմ անունովս։ Այն ատեն տէրութիւնները յայտարարեցին թէ Կրետական խնդիրը չուտով պիտի լուծուէր վերջնապէս, բայց արդի կացութիւնը — տարակոյս չկայ՝ երդումէն ետքը այն ատեն գոյութիւն ունեցող սբաթու բուօն— պիտի պահուէր։ Կրեատացիները նոյնքան աղէկ Յոյներ են, որքան Ցունիական կըղզիներուն բնակիչները, բայց Եւրոպա հիմա դարպաս կ'ընէ Թուրքերուն և մեզ, Յոյներս ենք որ կը քաչենք սաոր վնասը։ Եւրոպա մեզի դէմ է։ Թուրքերը մէկ հատիսկ ճամբայ չնած չեն Կրետէի մէջ, ո՛չ երկաթուղի, ո՛չ թրամուէյ, ոչ նաւահանգիստ, բան մը չենած չունին։ Զաւակս, Եորկիոս իշխան, որ երկար ատեն Կրետէի բարձր քոմիսէր եղաւ, անապատ միայն գտաւ այն տեղ։ Պաչտպան չորս տէրութիւններն ալ չէին կրնար իրենց խնամքը տալ Ցունաստանի, Նոյն սիրով, զոր պիտի տածէինք, եթէ Կրետէ միացուած ըլլար Ցունաստանի։» Թղթակիցը ըսած է թէ Արշիպիղագոսին մէջ կան ուրիշ յունական կղզիներ ալ որ կը պատկանին Թուրքիոյ։ Եորկիոս Թագաւոր պատասխանած է. — Այո՛, բայց անոնց խօսքը չէլլար Ցունաստանի մէջ։ Մենք չափորութեամբ կը պահանջենք ինչ որ անհրաժեչտ է։ Գալով Կրետէի, չենք կրնար լռել։ Խնդիրը ա՛յն ատեն միայն կը լուծուի իրօք, երբ կղզին միացուի Ցունաստանի։ Կրետէ արդէն երկար ատեն է վեր ունի այն ինքնօրինութիւնը զոր իրեն տալ կուզեն հիմա։ Մենք Թուրքիոյ հետ գործ չունինք, քանի որ անիկա մեզ մէջ բան մը առնելիք չունի։ Բիֆաթ փաշա Աթէնքի դեսպան եղած է չարունակ տասը տարի. չատ աղէկ էինք, և այնքան լաւ դիրք ունէր որ չատ քիչ դիւանագէտներ ունեցած են։ Զէինք կարծեր որ մեր պահանջումներուն դէմ պիտի ելլէր այնքան ուժգնութեամբ. իրաւ է որ անիկա այսօր Թուրք նախարար մըն է և կը կարծէ թէ ուրիշ կերպ չէր կրնար շարժիլ։»

*** Աթէնքի ձեռնհաս չրջանակներու մէջ բացարձակապէս կը հերքուի Եորկիոս Թագաւորին վերագրուած խօսքերը Կրետէի կցման մասին։

*** Հելլէնական դեսպանատունը հաստատ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ 60 պաշտպաններ, երկուչաբթի օր, Այվալըգի հելլէնական վաճառատուններուն վրայ յարձակելով թալլած են զանոնք։ Քաղաքին հելլէն հիւպատոսը գայմագամին բողոքած է։ Այս վերջինը կրցած է նոր յարձակումներու առաջքը առնել։ Այվալըգի յոյն բնակչութեան մէջ մեծ գրգռութիւն կը տիրէ։

*** Բ. Դուռ հասած տեղեկութեանց նայելով, հելլէն ապրանքներուն և չոգենաւերուն դէմ մղուած պօյքոթը տարածուած է նաեւ Իզմիրի, Ռոտոսթոյի, Գավալայի, Հռոդոսի, Կէլիպոլուի, ուրիշ քաղաքներու և Արշիպեղագոսի կղզիներուն մէջ։ Սելանիկի ու Եափայի մէջ ալ պօյքոթի չարժում մը մօտալուտ է։ Սամսունի նաւահանգիստին քէչհեանները նաւակ մը ուղղելով նաւավարներուն, յորդորած են որ մայիս ամիսը լրանալէն յետոյ հելլէն ճամբորդ ու ապրանք չփոխադրեն բնաւ։

*** Եպարքոսը հելլէններու դէմ բացուած պօյքոթին առթիւ հելլէնական դեսպանին յայտարարեց թէ կառավարութիւնը չի կրնար միջամտել պօյքոթի չարժումին։ Դեսպանը բողոքեց նաև հելլէններու վրայ եղած յարձակումներուն համար։ Վարչապետը պատասխանեց թէ չափազանցուած են յարձակումի լուրերը։ Օսմ. Լոյս կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը համամիտ չէ պօյքոթին։

*** Աթէնքէն կը ծանուցուի թէ հելլէն կառավարութիւնը ծանուցագիր մը կը պատրաստէ, մեծ տէրութեանց յղելու համար։ Այդ ծանուցագրով հելլէն կառավարութիւնը պիտի բողոքէ Թուրքիոյ մէջ ի յայտ եկած թշնամական և անարդար ընթացքին համար ընդդէմ Ցունաստանի ու օսմ. հողին վրայ բնակող հելլէն հպատակներուն։

*** Աթէնքի մէջ մեծ յուսախարութիւն կը տիրէ պաչտպան տէրութեանց տուած որոշման հետեւանքով։ Միթիլինէներ կը կրպակակարուին և մեծ յուզում կը տիրէ, հեռագրական գործակալութեան մը ըսածին նայելով։

*** Կառավարութեան կողմէ Աթէնքի դեսպան նպի պէտի պաչտօն յանձնուած է դիմումներ ընելու հելլէն կառավարութեան մօտ, պահանջելով որ պաչտպան հերքուի Եորկիոս Թագաւորին յայտարարութիւնը Նոյէ Ֆրայէ Բրէսսէի Թղթակցին։

*** Հանեայէն կը ծանուցուի թէ պաչտպան տէրութեանց հիւպատոսներուն կողմէ Կրետէի գործադիր իշխանութեան տրուած երկու ծանուցագիրները գէշ տպաւորութիւն ձգած են Կրեատացիներուն վրայ։

*** Բարիզի դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ դժգոհութիւն կը յայտնուի որ Ֆրանսա չէ կրցած իր խօսքը քալեցնել տէրութեանց կողմէ որոշում տրուած ատեն՝ Կրետական խնդրին վերջնական կարգադրութիւնը համար։ Կը կարծուի որ ձեռք առնուած մեղմ միջոցները չեն կրնար գոհացնել չանգրգռող կողմերէն և ո՛չ մէկ և ա՛ տ ուելի կը դժուարացնեն կացութիւնը։

*** Թանին կը հերքէ Բերայի չրջանակներուն մէջ չրջած սա զրոյցը թէ Հելլէններու խոչանգումներու և յարձակումներու ենթակայ պիտի ըլլան։ Թուրք թերթը կը յարէ թէ օտարականները, ի՛նչ ազգի ալ պատկանին, երկրին հիւրերն են անոնք։ Երիտասարդ Թուրքիա բաւական զօրաւոր է՝ բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։ Եթէ երբեք ստիպուին Հելլէնները վտարելու, քաղաքավարութեամբ պիտի ըլլայ այդ քանը և ժողովուրդը իրաւունք չունի այդպիսի տնօրինութեան մը խառնուելու։ Թանին կը վստահցնէ թէ իսլամները ընաւ չեն մոռնար որ քաղաքակիրթ և սահմանադրական ազգ մըն են իրենք։

*** Ժեօն-Թիւրք հաւատի աղբիւրէ կ'իմանայ թէ եպարքոսը դիւանագէտի մը հետ ունեցած տեսակցութեան մէջ յայտարարած է թէ կրետական խնդրին հանդէպ երկու բան միայն կրնայ ընել, կա՛մ քաչուիլ պաչտօնէն և կամ ազդուապէս գործել։ Արդ, հայրենասէր մը ըլլալուն, չպիտի հրաժարի, այլ պիտի աչխատի օսմ. չահերը պահպանելու։

*** Պերլինի քաղաքական չրջանակներուն մէջ սա կարծիքը կը տիրէ թէ Անգլիա մերժած է Կրետէի խնդրին վերջնական կարգադրութիւնը սա պատճառաւ որ օսմ. կառավարութիւնը հաչտարար տրամադրութիւններ ցոյց չի տար կարգ մը առկա՛ խնդիրներու լուծման մասին։

*** Օսմ. հեռագրական գործակալութիւնը կը հերքէ այն լուրը։ որուն համաձայն, անգլիական դեսպանը Բ. Դռնէն բացատրութիւն ուզած ըլլայ եպարքոսին կողմէ Խորհրդարանին մէջ Կրետէի խնդրին վրայ եղած յայտարարութեանց մասին։

*** Նիքոլոզոս իրազեկ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Կրետական խնդրին պատասխանաւ վէճ մը ծագած է Բեռլերպէյկի օսմ. դեսպան Թիւրխան փաչայի և Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքիի միջեւ։ Թիւրխան փաչա ընդհուպ պիտի հեռանայ Բեռլերպէյկէն։

*** Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ բոլոր նահանգներուն մէջ հելլէնահպատակները կ'արձանագրուին կառավարութեան կողմէ, որպէս զի ճչդուի անոնց թիւը։ Ոչ մէկ մանրամասնութիւն զանց չառնուիր։ Այն հելլէնահպատակները, որոնք այս կամ այն նկատումով կ'ուզեն թողուլ հելլէն հպատակութիւնը, իրր օսմ. հպատակ պիտի ընդունուին և զինուոր պիտի առնուին անոնք որ զինուորական ծառայութեան տարիքին մէջ կը գտնուին։

*** Զրոյց կը չրջէր թէ Մ. և Ց. կուսակցութեան պատկանող չատ մը երեսփոխաններ Ցունաստանի դէմ պատերազմ կ'ուզեն։ Օսմ. Լոյսի խմբագիրներէն մէկը այդ մասին տեսակցութիւն մը ունեցած է նոյն կուսակցութեան նախագահ Խալիլ պէյի հետ, որ ըսած է. — «Իրաւ է որ մեր գումարումներուն մէջ զրաղեցանք Կրետէի խնդրով, ինչ որ բնական է։ Կրետէի խնդիրը ո՛չ միայն կը չահագրգռէ Մ. և Ց. կուսակցութիւնը, այլ նաեւ ամբողջ Օսմ. Ազգը, որ ամենամեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւի Կրետէի խնդրին զանազան երեւոյթներուն։ Կը հարցնէք ինծի թէ Ցունաստանի հետ պատերազմ կ'ուզենք։ Մինչեւ հիմա այսպիսի որոշում մը չտուինք, բայց իրաւ է թէ վճռած ենք չընկրկիլ ո՛եէ զոհողութեան առջեւ, Կրետէի մէջ պաչտպանելու համար մեր իրաւունքները։ Կրետէ չկրնար խլուիլ Թուրքիայէն, որովհետեւ Երիտասարդ Թուրքիան առանց անոր չկրնար ապրիլ։ Պէտք է որ ամէն մարդ հասկնայ այս ճչմարտութիւնը։ Եթէ խնդիրը մեզի անպատասխանելի մնայ, Կրետէ մեզի անպատասխանելիութիւն կը դառնայ։ Ինչ որ ինքնին ինքնանանգամանք առնէ և Խորհրդարանը ու կառավարութիւնը չվճռեն պատերազմ հրատարակել Ցունաստանի դէմ, օսմ. ազգն ինք զէնք պիտի առնէ, պաչտպանելու համար իր չահերը, այնքան մեծ է օսմ. ազգին գրգռութիւնը։» Խմբագիրը հարցուցած է թէ Մ. և Ց. կուսակցութիւնը կատարեալ վստահութիւն պիտի յայտնէ Դանչիճին նկատմամբ, Կրետէի խնդրին մէջ։ Խալիլ պէյ պատասխանած է. «Ո՛չ միայն կուսակցութիւնը, այլ ամբողջ Երեսփ. Ժողովը կը հաւանի Դանչիճին քաղաքականութեան։»

*** Թանիֆsrոմոս կ'ըսէ թէ սակաւին յայտնի չէ որ ֆրանսական կառավարութիւնը ի՛նչ ուղղութեան կը հետեւի Կրետէի խնդրին մէջ։ Կ'երեւայ թէ ֆրանսական կառավարութիւնը կը պնդէ որ Կրետէի խնդիրը վերջնապէս լուծուի ինքնօրինութեան հիման վրայ։ Ֆրանսա անհամաձայն է, կ'ըսուի, միւս տէրութիւններուն հետ և կը պատանայ զատուիլ պաչտպան տէրութիւններէն, ապագայ պատասխանատուութիւնը ձգելով Անգլիոյ, Ռուսիոյ և Իտալիոյ վրայ։

*** Ձիրոնալի s'Իթալիա կը հաւատայ թէ պաչտպան տէրութիւնները սբաթուբուօին պիտի հաւանին սա պայմանաւ. Թուրքիա անուանական կերպով վեհապետական իրաւունքներ ունենայ կղզիին վրայ և օսմ. դրօչակը Հանեայի մէջ պարզուի։

*** Աթէնքէն Անաթոլիխոս Թանիֆsrոմոսի կը գրեն թէ երբ օսմ. նաւատորմը ճամբայ պիտի ելլէր գաղտնի հրահանգներով, Աթէնքի մէջ սա դէպքը պատահած է։ Հելլէնական նաւատորմին ամէնէն երիտասարդ սպաները որոյեր են, առանց կառավարութենէն հրաման առնելու, օսմ. նաւատորմին դէմ ելլել, երբ այս վերջինը կրետական ջուրերը երթար։ Այդ մասին ամէնէն աւելի պնդեր են Թորբիլանաւերու սպաները։ Նախարարապետ Պ. Տրակումիս իր մօտ կանչելով զանոնք, յայտարարեր է թէ տակիս յիմարութիւն և դաւաճանութիւն է զինուորականութեան ու հայրենիքին դէմ, այնպէս որ ծովակնութիւն նկատուելով իրենց ըրածը, պիտի պատժուէին խստիւ։ Այդ յայտարարութիւններէն ազդուեր են սպաները։ Ցոյն թերթը դիտել կուտայ թէ հելլէն կառավարութիւնը ո՛րքան պաչարիւնութեամբ և ուղղամտութեամբ կը չարժի։

*** Գերմանիոյ դեսպանը, Պերլին մեկնելէն առաջ, եպարքոսին բնակարանին մէջ տեսակցութիւն մը ունեցած է Հագգը փաչայի հետ։ Տեսակցութիւնը քանի մը ժամ տեւած է։ Այդ պետական անձնաւորութիւնները երկու երկիրներու միջեւ գտնուած առկախ խնդիրներու և Պաղատի երկաթուղիին վրայ տեսակցելէ զատ, կրետական խնդրին վրայ ալ խօսած են։

*** Վիէննայի իրազեկ չրջանակներուն մէջ կը հաւատուի թէ Ֆրանց-Եօզէֆ կայսրը և գահաժառանգ Եուսուֆ Իզզէտին իշխան կրետական խնդրին վրայ խօսած են։ Կայսրը օսմ. դեսպանատուն հաճած միջոցին դեսպանին ու ամբողջ պաչտօնէութեան կողմէ դիմաւորուած է անտասակին մէջ։

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Սքիւպէն մայիս 24 թիւով կը հեռագրեն. «Տիաքովա անձնատուր եղած է, սակայն ա՛ղ քաղաքին չորրը գտնուող բնակիչները, ինչպէս նաեւ Իբէքի ու ամբողջ Մալէսիայի բնակիչները չեն ուզեր իրենց զէնքերը յանձնել և բացարձակապէս կ'ընդդիմանան զինուորական իշխանութեանց։ Միթրովիցայի կողմերը ո՛չ ձի կայ, ո՛չ ալ կառք. Նոյնիսկ քաղաքին մէջ կը պակին ատոնք։ Բոլոր կառքերը և դրաստները կը գործածուին զէնք և ռազմամթերք փոխադրելու Իբէք և Մալէսիա։ Շէպանի Վաթանի թուրք ընկերութեան անդամներուն մեծ մասը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ անձեր, որոնց վրայ կասկած կայ թէ ապստամբական չարժման նպաստած են, ձերբակալուեցան։»

*** Սքիւպէն կը հեռագրեն մայիս 23 թիւով. «Երկու օր առաջ խուզարկութիւններ կատարուեցան քաղաքիս եօթը երեւելիներուն բնակարանները։ Թրքական լիսէին ուսուցիչներէն երկու հոգի, որոնք համակրանքով կը խօսէին ալպանական ապստամբութեան վրայ, ձերբակալուած են։ Տիաքովայի մօտ Օսթրոզուպի մէջ մղուած կռուին ատեն, զինուորները տասնըեօթը հոգի սպաննուած են։ Վիրաւորներուն մէջ ոպայ մը կայ։ Սքիւպի մէջ ձերբակալուած ալպանիացի երեւելիները Ֆիէրիզովիչ ղրկուած են հրամանատարութեան ներքեւ։

*** Տիաքովայի մէջ հաւաքուած զէնքերուն թիւը 4000է աւելի է։ Ալպանիացի երեւելիները խոստացած են իշխանութեանց յանձնել ժողովրդեան մօտ գտնուող բոլոր զէնքերը։ Ալպանիացի պետերուն պատկանող քանի մը աչտարակներ և ռազմանիւթերը քանդուած են։ Իբէքի և չրջականերու մէջ խուզարկութիւնները կը չարունակուին։ Զօրքերը առանց անոր չկրնար ապրիլ։ Պէտք է որ ամէն մարդ հասկնայ այս ճչմարտութիւնը։ Եթէ խնդիրը մեզի անպատասխանելի մնայ, Սիւլթանի սահմանագլխին վրայ կը գրանուին։

*** Պէլկրատի Բոլիքիխա թերթը խօսելով Թուրքահպարդ սահմանագլխին վրայ պատահած նոր միջադէպերուն վրայ, կ'ըսէ թէ ճչգրիտ վիճակագրութեան մը համաձայն, տասը տարիէ ի վեր սահմանագլխի սերպ զինուորներէն 1,000 հոգի զոհ գացած են ալպանական յարձակումներու։ Հիմա ալ Ալպանիացիները կը չարունակեն սահմանագլուխը անցնիլ և ծուղակ լարել։ Անոնք յարձակած են Թաչէվաց, Վէրպրա և Պաժէվից սերպական գիւղերուն վրայ։ Բոլիքիխա կը պահանջէ որ աւելի չատ թիւով զօրք ղրկուի սահմանագլուխ։

*** Այիրօքաթրոյի երեսփոխան Միւֆիտ պէյի ստացած հեռագրին համաձայն, տէմօքրատ կուսակցութեան պատկանող Ալպանիացիներ ձերբակալուած են Ֆօրիցայի մէջ։ Այիրօքաթրոյի երեւելիներէն Պէսիմ էֆ. ալ կը գտնուի ձերբակալուածներուն մէջ։ Ուրիշ ձերբակալութիւններ ալ պիտի կատարուին։

ՄԱՐՏԱՆԱՆԻԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. կառավարութիւնը Աշմթրոնկ, Ուիքքէրս, Մաքսիմ և Ճոն Պրաուն նաւագործարաններուն յանձնած է երեք մարտանա

*** Մերակոյտի նախագահը, յառաջիկայ կիրակի, Բերա-Բէյէսի մէջ հացկերոյթ մը պիտի տայ ի պատիւ իր խորհրդարանական պաշտօնակիցներուն։

ԺԱՄԱԳՆՈՒՄ ԵՒ ՄԵԿՆՈՒՄ

Ատանայի կուսակալ Ճէվաթ պէյ, առջի օր, մայրաքաղաքս հասաւ արձակուրդով։

*** Ռումանական դեսպան Պ. Բաբինեան Ռումանիա մեկնեցաւ։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ Թանզիմաթի և կալի տուրքերու գանձումը դժուարութեան կը մատնուի, յետնեալ տուրքերը դիզուելուն պատճառաւ, հրամայած է որ Թաղապետական պաշտօնեաները ամէն ամսու գանձեն այդ տուրքերը։

*** Քաղաքապետութիւնը արտօնութիւն տուաւ Շերքէթի խայրիէի վարչութեան՝ ելեկտրական լոյս հաստատել կամուրջի իր նաւամատոյցներուն վրայ։

ՄԻՋԱԳԻՒՂԻ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

Էրզրումի կուսակալ Ճէլալ պէյ լրագիրներուն ուղղած հեռագրով բացարձակապէս կը ժխտէ քիւրտ երեսփոխան Սիւլէյման Սուաիի կողմէ իրեն եղած վերագրումները։ Կուսակալը կը յարէ թէ դատարանները պիտի կրնան ապացուցանել թէ Սիւլէյման Սուաիի ըրածը անուանարկութիւն է։

ՏԱՐԵԴԱՐԶ

Ռուսիոյ Զարուհինին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, առջի օր, դռնաբանական մաղթանք կատարուեցաւ ռուսական դեսպանատան մասրան մէջ։ Կէս օրին, դեսպան Պ. Զարիքօֆ սեղան մը տուաւ դեսպանատան և հիւպատոսարանի բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն։

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսական և իտալական դեսպանները, առջի օր, իրենց ընակութիւնը փոխադրեցին Թէրապիայի իրենց ամարանոցները։

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ ՖԷՐԱՃՆ

Վինըր Պանք Ֆէրայնէ գրասենեակները յունիս 6էն սկսեալ փոխադրուած են իր նոր կեդրոնատեղին, Քարաքէօյի հրապարակը։ 10—5

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԽԱՐԳԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Մէկնոյդ Եօթան և Ավրամ յիսուն ոսկիի կեղծ պօնօ մը պատրաստելով՝ վաճառական Միխալաքի էֆ.ի ծախած էին, երկուքս կէս ոսկի զեղչի։ Պոնօյին պայմանաժամը լրանալուն, Միխալաքի էֆ. պօնօյին տիրոջ դիմեց, և այն ատեն երևան ելաւ թէ կեղծ էր ան։ Խարդախներուն նկատմամբ օրինական հետապնդում պիտի կատարուի։

ԳԻՆՈՎԻ ՄԸ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Վաղեմի չարագործ մը, Ճէվատ, անցեալ գիշեր, գլուխը լաւ մը տաքցընելէ ետքը, Սամաթիոյ փողոցներուն մէջ կը պտտէր խոշոր դանակ մը բռնած ձեռքը։ Ոստիկաններ փորձեցին ձերբակալել զայն։ Ճէվատ երկու ոստիկան վիրաւորեց։ Ոստիկան-զինուորներ օգնութեան հասնելով՝ ձերբակալեցին ու Պատերազմական Ատեանին յանձնեցին զայն։

ԴՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ.— Զէքքիէ սուլթանուհիին ապարանքին մէջ գործուած գողութեան վրայ ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ, որուն համաձայն, տասնրինգ հին ծառաներ կը գտնուէին գողութեան գիշերը և անոնք միայն գիտէին թէ դրամարկղ մը պատին մէջ կը գտնուէր։ Գողերը դաղտնի սանդուխով մը ներս մտած էին, սանդուխ մը որուն գոյութիւնը ծառաներուն միայն ծանօթ էր։ Զարմանալի է որ գողերը քանի մը ժամ ալիսատած են դրամարկղին վրայ և ծառաներէն և ո՛չ մէկը աղմուկ մը լսած չէր։ Ոստիկանութիւնը ծառաներուն վրայ կը կասկածի։ Ապարանքին մատակարարը, Էմէրէմ էֆ., որ սուլթանուհիին մէկ ամսականը իւրացնելուն համար ճամբուած էր, հարցաքննութեան ենթարկուած է։

ԶԵՂՔՈՒՄ.— Թաղապետական Դ. շրջանակի հաւաքիչ Հասան էֆ. 5000 զրուշ իւրացնելով անհետացած է։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ այդ զեղծարար պաշտօնեան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Մայիս 26,8 Ցուցիս

Օսմ. միացեալ բացուեցաւ զրշ.		102—10½
» » վար գին		102—05½
» » բարձր գին		102—10½
» » գոցուեցաւ		102—05½
Բուս. Երկ. բացուեցաւ	ֆր.	221—
» » վար գին	»	219—75
» » բարձր գին	»	221—
» » գոցուեցաւ	»	219—75
Կ. Պոլսոյ Թրամուէյ	»	12—45
» Ժուլիանոս	»	7—30
Օսմ. Ապահ. ընկ.	Լ. Օ.	4—87
Շերքէթի Խայրիյէ	»	40—
» » Օսման	»	1—05

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Այս երկրին առհասարակ ողբերգական կացութեան մէջ երբեմն չեն պակսիր զուարճալի դրուագներ ալ, որոնք դէպքերու տրամաթախիծ մռայլութեան վրայ զուարթութեան հով մը կը փչեն։ Այս տեսակ պարագայ մըն է Մուշի կառավարութեան այն պատասխանը, զոր երբեմն կուսակալ եղեր անոնց որ կ'երթան իրեն գանգատիլ քիւրտ պէկերու չահատակութենէն և անոնց սարքած դաւադրութենէն մասին. «Շատ լաւ. պահ մը ընդունինք թէ իրաւեն ատոնք. բայց խնդրեմ ըսէք, մինչեւ հիմա Քիւրտերը ինչ ըրին. ցոյց տուէք որ պատմել տանք. դուք չէ՞ք ուզեր որ Քիւրտերն ալ քաղաքակրթուին. սխալ էք. անոնք կը հաւաքուին... իրենց յառաջդիմութիւնը վրայ խորհելու...»։

Եթէ այս պատասխանը սահմանեցուցիչ չէ, ի՞նչ եղած է վիթխարի զանձատանութեամբ մը։ Երեւակայեցէք անգամ մը Մուսա պէյի, Դասրմ պէյի, Սէյտ Ալիի պէս մինչեւ կոկորդնին արեան մէջ թաթխուած չարագործներ որոնք կը հաւաքուին, խորհրդակցութիւններ կը կատարեն... իրենց յառաջդիմութեանը վրայ։ Երեւակայեցէք տա երէկուան ու այսօրուան հայատուները որոնք՝ հրաշքով մը՝ քաղաքակրթութեան ռահվիրաներ դարձած՝ իրենց ցեղակիցներուն խաւար չարքերուն մէջ յառաջդիմութեան ջահերը կը վառեն, լոյս և կրթութիւն կը սփռեն... Ահա՛ թէ ինչո՛ւ համար, ժամանակ մը ի վեր, այս հրէշաթխուած յեղուզակները շարժման մէջ են, կը պտտին գաղտնապէս, խորհրդակցութիւններ կը կատարեն, կրթական.՝.՝ ծրագիրներ կը պատրաստեն, բարոյագիտական.՝ քաղաքակրթական.՝ յատակագիծեր կը լրանան... մարդիկը կ'աշխատին կոր, խօսք չէ։

Սա մէկեցի Հայերն ալ չիտակը չատ նեղմիտ ու անիրաւ մարդեր են։ Ամէն վայրկեան կը գանգատին օսմ. քաղաքակրթութեան նոր առաքելներուն՝ Դասրմ, Մուսա, Ցէթուլլահ պէյերուն և ասոնց աշխատակիցներուն մասին. իբր թէ ասոնք մութին մէջ դաւադրութիւններ կը սարքեն, ռէալքիսէրլական ծրագիրներ կը մշակեն, հայալինչ մեքենայութիւններ կը ստրին։ Հաւատալի բան է։ Այսքան չնորհաչուք անձնաւորութիւններու մասին մտեցիք ի՛նչպէս խրճ կ'ունենան երթալ գանգատելու կառավարութեան դուռը, զրպարտութիւն զրպարտութեան վրայ բարդել, ամէնէն անհեւակալելի ամբաստանութիւնները ուղղել անոնց հասցէին, առանց անմեղ գառնուկներու հասցէին։ Երկրին յառաջդիմութեանը համար գիշեր ցորեկ տաքող այդ պատուական մարդոց գործին չնա՛նի՛լ, նոյն իսկ ատոր արգելք ըլլալ ուզե՛լ, չիտակը անվայլում բան է։ Այսքան ալ անհակացողութիւն, այսքան ալ անխղճութիւն, այսքան ալ կարճամտութիւն։ Երբեմն մարդիկը Հայ կը սպասնեն, իրաւ է (Մուշէն Պաարիրքքարան եկած հեռագիր մը երկու Հայերու խողխողումը կը ծանուցանէր երկու օր առաջ)։ բայց այս պզտիկ, չնչին ոճիրները ի՛նչ նշանակութիւն ունին բաղդատմամբ քաղաքակրթական, յառաջդիմական այն մեծ, հսկայ գործին հետ, զոր Անատուրի երբեմնի այդ աւազակները պատրաստելու վրայ են հիմա օսմ. հայրենիքին փրկութեանը համար։ Վերջապէս Մուշի կառավարութիւնը կարծուածին չափ կարճատես չէ չտեսնելու համար քիւրտ պէկերուն այդ արգաւանդ գործունէութիւնը։ Զէ՞ որ ամէն օսմանցիի նուիրական պարտականութիւն է իրովսանն աչխատիլ երկրին բարձրացմանը, յառաջացմանը և բարգաւաճմանը։ Ի՞նչպէս ուրանար արեւի պէս փայլող ատանկ գործունէութիւն մը։ Բաղէշի կուսակալ թահիր փաշան՝ չտեսա՞ք ի՛նչ յարգալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ այդ պէկերուն, երբոր ասոնք իրեն ընդառաջ եկան Մուշի մէջ, յոտից ցգլուխ զինուած։

Աւելին կայ. Ծղակցիներն ու Զխուրցիները իրենց գեղերուն պաշտպանութեանը համար տեղացիներէ կազմուած պահակագնդեր ուզեր են տեղւոյն կառավարութենէն, որ բնականաբար մերժեր է այդ առաջարկը, նկատելով որ ատիկա երկրին խաղաղութեանը մասին կասկածի մը արտայայտութիւնն էր։ Շիտակը սա Ծղակցիներուն և Զխուրցիներուն ըրածն ալ վայելուչ բան չէ։ Զէ՞ն տեսնար յառաջդիմութեան հոյակապ գործը որ չնորհիւ Մուսա, Դասրմ, Ցէթուլլահ և այլ պէկերու կը քալէ, կը քալէ, կը քալէ...

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄՈՒՇԻ ԽՆԴԻՐԸ

Առջի օր Մուշի Առաջնորդ Տ. Ներսէս եպսկ.է Պաարիրքքարան հասած հեռագիր մը կը յայտնէր թէ Մուշի մէջ երկու Հայեր սպաննուած են Քիւրտերու կողմէ։ Ս. Պաարիրքք այսօր Ազգ. Հիւանդանոցի տարեդարձը ըլլալուն համար չպիտի կրնայ անձամբ ըլլալ կառավարութեան և իր կողմէ գործակատարը պիտի ներկայանայ ներքին գործերու նախարարութեան և ցոյց պիտի տայ այս հեռագիրը, խնդրելով միանգամայն որ վերջ մը դրուի այս սպանութիւններու։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎ

Խառն ժողովի երէկուան նիստին մէջ նախ Ս. Նախագահը ծանոյց Մարաշի Առաջնորդ Տ. Մկրտիչ եպս.ին վախճանումը եւ այս առթիւ «Հոգւոց» մը արտասանեց որուն ժողովը ունկնդրեց ոտքի վրայ։

Ժողովը յետոյ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Մուշի Ազգ.ական լսեաց վարժարանին ուսուցչ. խումբը հեռագիրով մը շնորհաւորութիւն կը յայտնէր Ազգ. Սահմանադրութեան լիսնամեակին առթիւ. ժողովը որոշեց յղել Ազգ. Երեսփ. ժողովին։

2. Պանորմա-Պալըքէսէրի առաջնորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. Մազլըմեանի համար տեղւոյն գաւառային ժողովները կը խնդրէին եպիսկոպոսական վկայագիր տալ. ժողովը ընդունեց նոյն խնդիրքը որոշելով միանգամայն որ եթէ ձեռնադրեալ եպիսկոպոս մը առանց բանաւոր պատճառի իր վիճակը Թողլով Պոլիս գայ, ո՛և է պաշտօն չտրուի մայրաքաղաքի մէջ։

3. Բաբերդի Գաւառ. վարչութիւնը տեղեկագրով մը կը յայտնէր վիճակին Առաջն. Տեղապահ Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Ամլանեանի բարւոք պաշտօնավարութիւնը և անոր ջանքերով ձեռք բերուած արդիւնքները։ Ժողովը որոշեց հրանգ տալ առաջնորդական ընարութեան և Կրօն. ժողովին յանձնել ընտրելիներու եռանուն ցանկին պատրաստութիւնը։

4. Դահիրէի գաւառ. ընդհ. ժողովը կը տեղեկագրէր քաղ. ժողովի նոր ընտրութիւնը, ժողովը օրինաւոր գտնելով վաւերացուց զայն։

5. Դանեայի Պատր. փոխանորդ Տ. Թաթուլ Ծ. Վ. Դուրեան կազմակերպած էր նոյն վիճակին վարչութիւնը և յատուկ տեղեկագրով մը կը տեղեկացնէր գաւառական ընդհ. քաղ. և Կրօն ժողովին ընտրութիւնները, ժողովը օրինաւոր գտնելով՝ վաւերացուց զանոնք։ Միայն առայժմ յետաձգեց Ագ-Շէհիր Թեմին վարչական ուրոյն կազմակերպութեան առաջարկը։

6. Սարը-Եարի ազգայինները հանրագիրով մը կը յայտնէին թէ՝ իրենց գիւղը հեռի է Պէյոյիւք-Տէրէէն և կը խնդրէին որ հարկ եղած հրամանը տացուի նոր մաուռի մը շինութեան համար, աւելցնելով նաեւ որ իրենք պիտի հոգան շինութեան բոլոր ծախքերը։ Ժողովը որոշեց յանձնել Տնտես. Խորհուրդի, որպէսզի քննութիւն մը կատարէ նիւթականի և շինութեան վերաբերող գործերու մասին։

7. Ժողովը ուշադրութեան առաւ Պիլէճիկի առաջն. խնդիրին առթիւ Տ. Պարգեւ վրդ.ի կատարած քննութիւններուն տեղեկագիրը և նկատելով որ տեղւոյն Տ. Թորոս քահանան հակառակ Պաարիրքքարանի հրահանգներուն կը շարունակէ տակաւին մնալ Պիլէճիկ, յանձնեց Կրօն. ժողովին հարկ եղածը ընել այդ մասին։

ՆՈՒԱՍՏԻՑ ԵՌԱՆԱՇԺՈՂՈՎԸ

Նպաստից յանձնաժողովը առջի օր նիստ գումարեց և որոշեց յառաջիկայ յունիսին վերջը դադրեցնել նպաստընկալ ուսանողներու նպաստը։ Վարչութիւնը այս մասին կարգադրութիւն մը ընելու համար բանակցութեան մէջ էր կանչերու հոգաբարձութեան հետ, սակայն դեռ ոչ մի հեռեւանքի մը չէ յանգած։

ՀՈՒՆՁԱԳԷԶ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՄԷՋ

Ատանայէն Տ. Սահակ Կաթողիկոս գիր մը գրելով Պաարիրքքարան, կը յայտնէ թէ հունձքերու առատութիւնը յոյս կուտայ որ քիչ մը մեղմանայ կարօտութիւնը։ սակայն բնական աղէտները յուսախաբութեան կը մատնեն ժողովուրդը։ Այսպէս Զուգուր Օվայի մէջ անձրեւներու առատութենէն հունձքերը վնասուած են. Իսկ Կարս—Բազարի Նիսպէթ գիւղին մէջ կարկուտ տեղացած է և հունձքերը փճացած են։ Կառավարութեան դիմում եղած է այդ արկածեալներու նպաստ մը տալու համար, սակայն դեռ ո՛և է արդիւնք մը չէ ստացուած։

ԿԱՐՕՏՈՒԹԻՒՆ

Պաղչէէն եկած հեռագիր մը 150 տուն այրիներուն անտուաղ վիճակը կը յայտնէ և աղերսագին օգնութիւն կը խնդրէ։

ՈՒՍՈՒՑՉ ՕԳՆ. ՍՆՏՈՒԿ

Ուսումն. Խորհուրդը նկատելով որ, ուսուցչ. օգնութեան մնտուկին կանոնագրին յաւելուածական մէկ տրամադրութեամբը ուսուցիչներու թոշակներէն ամսական տուրք մը կ'առնուի և այս տրամադրութիւնը կը հակասէ կանոնագրի հիմնական տրամադրութիւններու ոգիին և թէ նոր կազմ. կանոնագրի մէջ հանգստեան մնտուկ մը հաստատել նախատեսած կը համարուի, առաջարկեց Բազ. Ժողովին դադարեալ նկատել ուսուցիչներէ տուրք գանձելու դրութիւնը մինչեւ հանգստեան մնտուկի հաստատումը. մանաւանդ որ այս մասին ուսուցչ. մարմիններու ոմանց կողմէ դժգոհութիւն յայտնուած է,

ԳԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ստացանք գրավաճառ Զարդարեան եղբայրներու կողմէ պատրաստուած մեծադիր և չքեղ պատկեր մը, մասնաւորապէս ազգ. Սահմանադրութեան լիսնամեակին առթիւ պատրաստուած և որ կը պարունակէ, Սահմանադրութեան հիմնադիրներու և 1860էն ի վեր իշխող պատրիարքներու, այժմու Վեհ. Կաթողիկոսին և ուրիշ ականաւոր անձնաւորութեանց 35ի չափ լուսանկարները։ Դեղեցիկ զարդ մըն է այս պատկերը ամէն հայու տուն գտնուելու արժանի։ Կը վաճառուի ամէն լրագրավաճառի քով։

ԴԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳ. ԴՈՐԾԵՐԸ

Քաղաքական ժողովը ամսուս 12ին, հինգշաբթի, Առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Ծ. Վրդ. Աղաւնունիի նախագահութեամբ և կարապետ պէյ Շէրիմեանի ատենապետութեամբ և անդամներու ամբողջութեամբ և անդամներու մեծամասնութեամբ նիստ կազմելով հետեւեալ խնդիրներով զբաղած է.

1. Աղքատաց շրջանաւարտ Հոգաբարձութիւնը յօժարելով վերստանձնել իր պաշտօնը, նոր Հոգաբարձութիւն մը ընտրուեցաւ Տ. Գրիգոր Դասարճեան, Կարապետ Տ. Ադամեան, Մկրտիչ Փափազեան, Յակոբ Քիւրքճեան և Յովհաննէս Ջաղացպանեան էֆ.ներէ, ասոնցմէ Տ. Ադամեան էֆ. հրաժարած ըլլալով, անոր տեղ ընտրուած է Աշոտ էֆ. Բրուտեան։

2. Սեդրաք էֆ. Դաւիթեան Մարմինայի Հոգաբարձութենէն հրաժարած ըլլալով, անոր տեղ ընտրուած է Կարապետ էֆ. Արմաղանեան, անդամներու թիւը ամբողջացնելու համար ընտրուած է նաեւ Ակիւլաս էֆ. Պիպէրճեան։

3. Վարժարանի Հոգաբարձութենէն Դ. Ագնատոր, Կ. Պալեան և Հ. Իւթիճեան էֆ.ները հաւաքական հրաժարական տուած ըլլալով, նոր ընտրութեամբ Արտաչէս Նէտուրեան, Կարապետ Թրեան, Յարութիւն Քէմճեան և Յովակիմ Յովակիմեան էֆ.ները անդամ կարգուեցան նոյն Հոգաբարձութեան, սակայն Յովակիմեան էֆ. ալ հրաժարած ըլլալով, որոշուեցաւ կարօ էֆ. Պալեանի կրթասիրական զգացումներուն կոչում ընել դարձեալ և խնդրել որ վերադարձնէ Հոգաբարձութեան անդամակցութիւնը։

4. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութենէն Մինաս էֆ. Յակոբեան հրաժարած ըլլալով՝ Մարտիրոսեան էֆ.ի հրաժարականը ընդունուած չէ, Յակոբ էֆ.ի տեղ Օգաէն էֆ. Սաեփանեան ընտրուած է. անդամներու թիւը ամբողջացնելու համար ընտրուած է նաեւ Սարգիս էֆ. Մանառեան։ Սակայն թէ՛ Սաեփանեան և թէ Մանառեան էֆ.ները հրաժարական տուած ըլլալով, Սաեփանեան էֆ.ի հրաժարականը չընդունուեցաւ և որոշուեցաւ Մինաս էֆ. Յակոբեանի եկեղեցասիրական զգացումներուն կոչում ընել վերստին և խնդրել որ ընդունի Եկեղեցւոյ Հոգաբարձուի պաշտօնը։

5. Պողոս էֆ. Կարապետեանի կատարար Պետրոս էֆ. Կարապետեան՝ ի գործադրութիւն Աղեքսանդրիոյ Վերաքննիչ Ատենի ծանօթ վճիռին, գրով մը մատուցած էր Դահիրէի և Արաբկիրի վարժարանաց և Եռուսաղէմի վանքին կանգուած կալուածներուն հաշիւը 1897 Դեկտ. 24էն 1902 Դեկտ. 31։ Այդ հաշիւին համեմատ, որու մէկ օրինակը արդարացուցիչ թուղթերուն հետ Աղեքսանդրիոյ Խառն Վերաքննիչ դատարանին դիւանատան յանձնուած է, յիշեալ շրջանի մէջ նոյն կալուածներուն զուտ հասոյթն եղած է (50,936) Եգ. ոսկի զրշ. որու 30 առ հարիւրը՝ (15,281) զրշ. ողջ Դահիրէի ազգային վարժարանի բաժինն է։ Կարապետեան էֆ. տրամադրութիւն ցոյց տուած է այս վերջին գումարը անմիջապէս յանձնելու վարժարանի մնտուկին։

Որոշուեցաւ հաշիւներուն քննութենէն ետքը պէտք եղածը ի գործ դնել։

6. Միհրան Ղազարոսեան և Սուրէն Աճէմեան էֆէնտիները ընտրողական ժողովի անդամակցութենէն հրաժարական ղրկած էին. այդ հրաժարականները չընդունուեցան։ Նոյն ժողովի անդամներէն ոմանք դիտողութիւն ըրած ըլլալով որ եթէ Երեսփոխանաց մասնակի ընտրութիւնք ամառ ատեն կատարուին, չատեր օդափոխութեան պատճառով նեղիլոսոսէ հեռացած ըլլալով՝ չպիտի կ'նան մասնակցիլ, հետեւաբար որոշուեցաւ որ նախապատրաստական գործողութիւնները այժմէն ի գործ դրուին առաջնորդարանի կողմէ եւ նոյն ընտրութիւնները կատարուին առաջիկայ աշնան վերջերը։

7. Երուանդ պէյ Աղաթոն, Մկրտիչ Անդրանիկեան, Միհրան Ղազարոսեան և Հայկ Ինճէթեան էֆ.ները կալուածոց հոգաբարձութեան անդամակցութիւններէն հրաժարական տուած էին։ Այս հրաժարականներն եւս առնելու մասին ժողովին ջանքերը յաջողութեամբ պսակուած չըլլալով ցարդ և նկատելով որ կալուածոց հոգաբարձութեան ժամ յառալ կազմութիւնը շատ մը տեսակէտներով անհրաժեշտ է, որոշեց առաջիկայ երկուշաբթի օր արտաքոյ կարգի նիստ մը ընել այս առթիւ և անոր նախագահելու հրաւիրել առաջնորդ հայրը, որ Աղեքսանդրիա կը գտնուի այս միջոցին,

8. Առաջնորդարանի փաստաբանը կը հաղորդէ թէ Ակի Լամլում էլ սատիի առաջնորդարանս դէմ բացած (15100) Եգ. ոսկիի տուգանքի հատուցման դատը Մայիս 7ի օրը Աղեքսանդրիոյ խառն նախադատ ատեանին օրակարգն արձանագրուած էր։ Լամլումի փաստաբանը պահանջած է որ դատավարութիւնը նորէն յետաձգուի. առաջնորդարանիս փաստաբանը առարկելով թէ քանիցս արդէն յետաձգուած է, անմիջական դատավարութիւն պահանջած է, այն ատեն Լամլումի փաստաբանին պահանջման վրայ դատը ջնջուած է (rayé) խնդրոյց կարգէն։

Ժողովին ասոնցմէ դուրս զբաղած է նաեւ ժառանգական, դատական և ուրիշ բազմաթիւ խնդիրներով։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Խոսրով, Մէսսիսն. — Ձեր առաջարկութիւնը դժբախտաբար անգործադրելի է, մենք անկախ պատճառներով։ Այսուհանդերձ զրկեցէք. կը հրատարակենք։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՊԻՒՏՋԷԻ

ՆՈՐ ԵՐԵՍԹԽԱՆ ՄԸ ԽՆԴԻՐԸ

Օսմ. Երեսփ. ժողովը երէկ իր 108րդ նիստը գումարեց ժամը 3½ին նախագահութեամբ Ահմէտ Բիզա պէյի։ Կառավարութիւնը կատարաւորական հաստատութեան տնօրէն Պ. Բամիլէի յետնեալ երեք ամսականին՝ 12,920 զրուշին տրուելուն առթիւ արտօնութիւն կը խնդրէր։

Ժողովը անցաւ կրթական նախարարութեան Պիւտճէին և շարունակեց վիճաբանութիւնը։

Նախ 3րդ գլուխի վիճաբանութեան մի ջոցին հօճա Թէվֆիք էֆ. առաջարկեց ջնջել կրթական բարձ.։ ժողովը և անոր տեղ հաստատել ոչ-ամսականաւոր անդամներէ բաղկացեալ մը։ Սակայն նախարարին պնդումներուն վրայ միայն մէկ անդամին պաշտօնը ջնջելով, ընդունուեցաւ ժողովին կազմութիւնը։

Յետոյ ժողովը նոյն գլուխին մէջ գանուող կրթական քննիչներու համար որոշուած գումարին դէմ խօսեցաւ։ Շատեր ըսին թէ՝ ի՛նչ պիտի ընեն այդ կրթական քննիչները երբ քննելու համար վարժարան չկայ։ Նոյնը կրկնեց նաեւ Հօճա Շիւքրի էֆ.։ Նախարարը ընդդիմացաւ. Կիւմիւլճինէի երեսփոխան Իսմ. Հագգը պէյերը։ Յետոյ անուանական քուէարկութիւն կատարուեցաւ Զօհրապի կողմէ տրուած թագրիրին առթիւ. յետեալը կառաջարկէր քննիչ մարմին մը նշանակել և ղրկել Պիղա Մուսթաֆա էֆ.ի դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին տեղւոյն վրայ քննութիւն մը կատարելու համար։ Սակայն 80ի դէմ 81 քուէով մերժուեցաւ այս առաջարկը։ Յետոյ քուէի դրուեցաւ թէ որոնք կընդունին Պիղայի երեսփոխանին ընարութիւնը։ 39ի դէմ 92 քուէով Մուսթաֆա էֆ. երեսփոխան հռչակուեցաւ։

Ժողովը յետոյ շարունակեց պիւտճէին վիճաբանութիւնը։ Ա. մասի Դրդ. գլուխի վրայ (619,800 զրշ.) աւելցուց 81,400 զրշ.։ իսկ զեղչեց 28,800 զրշ.։ Նոյնութեամբ ընդունուեցաւ նաեւ Դրդ. գլուխը՝ 3,236,800 զրշ.։

ԻԼԱՆ

Ումում ժամարմա գօմանանլըզը էքլամը իչին մէվգրի մինագասաեա վաղ իարէլն տէֆթիր վէ սայիրէ մէսարիֆի թէֆլիսիյէսի աղղրեա վաղ իտիսիյինէն պէտելը մուգարրէրինէն եիւզէ պէշ թէնզիլ իլէ իյմալէ թալիպ օլանլար մահի հալը բուսինին եերմի ասգուզնանը ճիւմա երթէսի կիւնիւ սաաթ ասգուզա գատար մէգթիւ գօմանանլըգ տայիրէսի իչինճիւ չիւպէսնէնէ միւրաճաաթ իլէմէլերինին ճ՝ բիրեթի ֆերիտէլեր իլէ իլանը բէճա օլունուր.

Թի 26 մայրս 326

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Նախարարական մասնակի փոփոխութիւն մը անհրաժեշտ կը նկատէ խորհրդարանական Մ. Է. Ց. կուսակցութիւնը, նկատելով որ Դանլիճը պէտք եղած կոբովով չէ կրցած գործել արտաքին և ներքին մէկ քանի կարեւոր խնդիրներու մէջ։ Այս փոփոխութեան նախարարական տագնապի մը հանգամանքը չտալու համար, Իթթիհատական կուսակցութիւնը միջոցներ կը խորհի։ Հաստատապէս կ'ըսուի թէ նախարարաթը, արտաքին և դատական նախարարները պիտի հրաւիրուին իրենց հրաժարականը մատուցանել։ կ'ըսուի թէ նոր դանլիճը կազմելու, կամ աւելի ճիշտը, նախարարապետութիւնը ստանձնելու պիտի հրաւիրուի Լոնտոնի դեսպան Թէվֆիք փաշա, իսկ Դարբիէլ էֆ. Նորատունկեան՝ եթէ յօժարի, պիտի ստանձնէ արտաքին գործոց նախարարութիւնը։

ԿՐԹՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓԽԱՆՆԵՐԸ

Բոլոր երեսփոխանները իրենց ընտրական շրջանակներէն բազմաստորագիր նամակներ ստացած են, որով իրենց կը յանձնարարեն ծննդավայրին չվերադառնալ այս տարի՝ մինչեւ որ Կրթէէի խնդիրին մէջ։ Հակառակ պարագային, եթէ երեսփոխանները իրենց ծննդավայրը վերադառնան՝ առանց այս խնդրին վերջնական լուծման՝ շատ դէշ ընդունելութիւն մը կը սպասէ իրենց։

ՄՈՒՍՈՒԼԻ ԽՆԴԻՐԸ

Մուսուլի երեսփոխան Տավուտ էֆ. թագրիրով մը հարցում ուղղած էր ներքին գործոց նախարարին տեղւոյն մէջ պատահած ընդհարումներու մասին։ Թէեւ երէկ տեղի պիտի ունենար այդ հարցումը, սակայն նախագահ Ահմէտ Բիզա պէյ յայտարարեց թէ Թալէաթ պէյ հարկ եղած բացատրութիւնները տուած ըլլալով, հրապարակային վիճաբանութեան հարկ չէ տեսնուեր։

ՏՕԳԹ. ՆԱԶԸՄ ՊԷԳ

Օսմ. Քոմիդէի գլխաւոր անդամներէն Տօքթ. Նազըմ պէյ առջի օր մայրաքաղաքս եկած ըլլալով երէկ այցելեց Խորհրդարան և տեսակցութիւններ ունեցաւ։

ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ալպանացի և արաբ երեսփոխանները որոշած են հարցապնդում ուղղել Քօրքցայի գէմօքրաթ կուսակցութեան անդամներուն ձերբակալութեան առթիւ։

ԼՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՓՈՒԼԸ

Լրագրական փուլի նոր կանոնագիրը կը գործադրուի այսօրուընէ սկսեալ։ Այս պարագան թղթատարական վարչութեան հաղորդուած է։

ՁԵՄԱԼ ՊԷԳ

Ատանայի կուսակալ Ճէվալ պէյ երէկ այցելութիւն տուաւ ներքին գործոց նախարար Թալէաթ պէյի։ Կուսակալին կ'ընկերանային Ատանայէն երկու նոր ոստիկաններ։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԴ ԻՇԽԱՆԸ

Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ. Ռիֆաթ փաշայի և իր հետեւորդներուն ընկերակցութեամբ, Վիէննայէն Բէյթա մեկնած է։ Կայարանին մէջ ողջերթի գացած էին օսմ. դեսպանը, Սերպոյ դեսպանը եւ զինուորական կցորդը։

ԻՍԱԼԻՈՅ ԵՐԿԱՐԱՇԱՐԺԸ

Առջի օր երկաշարժի զօրաւոր ցնցումներ զգացուած են Նաբոլիի, Բօրթիչիի, Պէնէվէնթայի Բօրէնցայի և այդ կողմերու շատ մը քաղաքներու մէջ։ Թէ անցի և թէ նիւթական վնասները մեծ են։ Բաւիթրիի մէջ 20 հոգի հանուած են փլատակներուն տակէն։ Զրոյցի մը նայելով, 10 հոգի ալ դիակներ կը գտնուէին փլատակներուն տակ։ Սան-Բաուլոյի մէջ 5 հոգի մեռած են։

ՁԱԳԲԸՐՁԱԼՆ ՓԱԼԱՆ

Ալաշէհիրէն 20 քիլոմէթր հեռաւորութիւն ունեցող Ճապ գիւղի և Ինէ Կէօլի միջև ընդհարում մը ունեցած են Զաքբրճալիի աւազակախումբը և զինուորական ջոկատը և գիւղացի ժողովուրդը։ Բաւական մարդիկ սպաննուած ու վիրաւորուած են։ Բ. Դուռ հասած հեռագրի մը նայելով, Զաքբրճալը փախած, բայց իր տեղին հետքը գտնուած է։ Կառավարութեան կողմէ զինուորական ոյժ ղրկուած է։

ՄԵԾ ԺԱՄԱՆՈՒՄ
ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՆՈՐԱՁԻՆ ԱՊՊԱՆԲԷՆԵՐՈՒ
ԵԶԱԿԱՆ ԱՌԻԹՆԵՐ
ԲՈԼՈՐ ՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
ԹԻԲԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ԴԱԼԱԹԻԱ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն ԲԱՔԷ ՕՒԼՆԷ

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իօճի չոգենաւը Սեւ Ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 31ին։

Իմիրքի չոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Յունիս 7ին։

Ֆրիմի չոգենաւը Սև Ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 14ին։

Իօճի չոգենաւը Մարսիլեայէն հոս կը հասնի Յունիս 21ին։

Իմիրքի չոգենաւը Սեւ Ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 28ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իօճի չոգենաւը, նաւապետ Պօլ, յունիս 1 չորեքշաբթի օր, առաւաւն ժամը 11ին կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իմիրքի չոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Յունիս 8ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ֆրիմի չոգենաւը, նաւապետ Միթրէ, Յունիս 15ին, չորեքշաբթի օր, առաւուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իօճի չոգենաւը, նաւապետ Պուլ, Յունիս 22ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Իմիրքի չոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Յունիս 29ին, առաւուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիրելի համրով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակատար Թափնէ, քարափին վրայ։
76 Թ. ՈՐԳՈՒԼ

Cie RUSSIE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Մայիս
Կիր. 25/8 Տարսանէլ, Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։
Եր. —— Օտեսա. ժամը 4ին։
Գշ. 27/10 Տարսանէլ, Միտիլի, Իզմիր, Քիօս, Հոռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բասորա և Ադեն. ժամը 4ին։
Եշ. 29/12 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ 1/14 Իմէպոլի, Սինոպ, Սամսուն, Օրաու, Կիրասուն, Տրապիզոն, Բիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Գ. 1/14 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Կիր. 2/15 Տարսանէլ, Իզմիր, Պիրէոն, Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրեւամերիկեան
Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ
Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մանաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին Հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պաուակ ունին։ Մնունդը խնամեալ է։ Եւրկարական օգափոխում և լոյս։ Մաքրութիւն դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։
Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ իսլէյէսի փողոց, Լոյա Օթրիշէն գործակալութեան նախկին չէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև թիւ 24։ Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

Ա Զ Դ
ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ
ՄԻԱՅՆ 166 ԶՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գնել Հոլանտական Բէնտի Ֆոնսէի 1904ի փոխառութեան պարտաթուղթ մը, որ Եգիպտական Բէնտի Ֆոնսիէի, Բուժելիի երկաթուղիի, և Լ.. պարտաթուղթերուն յար և նման է, բայց անոնցմէ աւելի շահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 թիւ կը շահի, այսինքն Եգիպտ. Բէնտի Ֆոնսիէէն 1974 թիւ աւելի և Բուժելի երկաթուղիէն ալ 1050 թիւ աւելի կը շահին։ Հոլանտական Բէնտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամստերտամի մէջ պետութեան հակակշռին տակ։ Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի։ Թուրքիոյ մէջ հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն առեն կը վերագնէ հոլանտական Բէնտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն լաւագոյն գինը վճարելով։ Նոյն պարտաթուղթերն աւանդ առնելով դրամ փոխ կուտայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկիի հաշուով և տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով։ Ուրեմն փոխանակ բուռմէս գնելու տարեկան 60 զրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու՝ աւելի մեծ կորուստի մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել հոլանտական Բէնտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերը, որոնք արքայական հրամանագիրով արտօնուելէ ետքը հրապարակ հանուած և կալուածներով երաշխաւորուած են և հիմնական գինն է ընթացիկ դրամով 166 զրշ., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը։ Հոլանտական Բէնտի Ֆոնսիէի արժեթուղթ գնելով ամենեւին վնասի չենք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կա՛մ ձեր առած դրամը պիտի գանձէք, կա՛մ վարը յիշուած լեցուն պարգեւները պիտի ստանաք։ Հոլանտական Բէնտի Ֆոնսիէ գնողը, պարտաթուղթին փոխարժէքէն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան միջոցին 420 վիճակահանութիւններով քաշուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000	ֆր.ի	պարգեւներ	70 անգամ
150,000	»	»	70 »
125,000	»	»	70 »
100,000	»	»	70 »
75,000	»	»	70 »
62,500	»	»	70 »
10,000	»	»	420 »
1,000	»	»	2100

և աւելի պակաս չահող ուրիշ շատ մը պարգեւներ։ Գաւառներէն կամ արտասահմանէն գնել փափաքողներն հաճին փոխարժէքը մանրաբոսքով կամ չեքով ղրկել հետեւեալ հասցէին.—
Crédit populaire Ottoman
société en Commandite
7 Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա, Պոլիս, Ֆէրուհ պէյ խան, թիւ 5, և 7, Նոր Նամակատան դիմաց։
Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան։ Գաւառներու մէջ վաճառումն յանձն առնող գործակալներ կ'ուզուին։ 36—20

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ 8068 ՏՈՒԱՒ Թ Է
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Թանկագին սնունդ մրն է ոյոց եւ տկարակազմներու համար։
50 40

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԻ
ԱԶԴ.—1909ի 4% փոխառութեան օսմ. պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ կանոնագրին 29րդ յօդուածին համաձայն, բաժնետէրերու Ընդհ. Ժողովը պիտի գումարուի 1910 յունիս 29 չորեքշաբթի օրը, Լոնտոնի մէջ, Ուինչէսթրը Հաուզ, Օլտ Պրօտ Սթրիթ, կէս օրէն մէկ ժամ յետոյ, լսելու համար Վարչական Խորհուրդին տեղեկագիրը, 1909 դեկտ. 31ին վերջացող տարեշրջանին հաշիւները ընդունելու, շահաբաժինը որոշելու և Վարչ. Խորհուրդին պայմանաժամը աւարտած անդամներուն տեղ նորեր ընտրելու։ Կանոնագրին 27րդ յօդուածին համաձայն, բաժնետէրերու Ընդհ. Ժողովին ներկայ գտնուելու իրաւունք ունին անոնք որ առնուազն 30 բաժնեթուղթերու տէր են և Ժողովին գումարումէն առնուազն 1։) օր առաջ աւանդ ձգած են զանոնք Օսմ. Պանքայի Կ. Պոլսոյ կեդրոնատեղին, կամ իր մասնաճիւղերուն և արտասահմանի իր գործակալութեանց մօտ (Լոնտոն, Թրոկմորթրն փողոց, թիւ 26, և Բարիզ, Մէյյերպէր փողոց, թիւ 7)։ 10—6

ՇԱՎՈՒՇՕՂԼԸՐԻ
Սիկառի Թուղթը
ՏԻՊԱՐՈՅ ՄԱՔՍԻՄԱՆ ԿԻՍ
ԹԻՒ 14

Խրախանչ մարքայով ծանօթ մեր սիկառի Թուղթին շատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են։ Առանց դէմ դաս բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտի մաքսատան կիզ թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառները, ծխավաճառներ, աւելի շահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը քչեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ։ Մխողները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկառի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խրախանչին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ ապուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին ազնուութեան։ 36—31

Միլխմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլք
MILKMAID BRAND
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐՈՂ ԱՆՈՒՆԴՆ Է
Ամէն անոնք որ գործածած են այս կարը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆԴ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՊՂԱՏ ՀԱՄԱՐ
ԿԵՆՍԱԿԱՆ ԵՒ ՕԳՈՒՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆԱՅՆ ԱԼ ՕԳՈՒՆԱԿԱՆ
50—40

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷ՛Ք
Տիկինն՛ը և օրիորդն՛ը, ձեր ամառնային գնումները ընելէ առաջ, անգամ մը այցելեցէք Լամպրօքոլը եղբարց «Ամէնէքի վաճառատունը», որ կը գտնուի Բերա, մեծ փողոց, Բանայիա եկեղեցին քով, Բասաժ Հաճօրլուը, թիւ 278։ Ամէն օր մեծ քանակութեամբ կը հանին զանազան գոյներով կերպասեղէններ՝ մետաքսէ, բուրդէ ու կտաւէ, կանանց քօսթիւմ-թայէօրներու և բրտէլկօթներու համար։ Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ կարնիթիւրներ և վանդան գոյներով ժապաւէններ, մետաքսէ հովանոցներ, 30 զրուշէն սկսեալ պլուզներ, ժիլէտներ, ձեռնոցներ, գուլպաներ, քղմեր, ներքնակեղէններ և այլն։ Լամպրօքոլը վաճառատան մասնաճիւղերուն է վերջին դրութեամբ սեղմիրաններ, շանթէլէր, փալանցներ և այլն։ Մանաւոր ճիւղ մը կայ այրերու և տղոց համար։ Գնորդները կը բրնան վստահ ըլլալ որ.սոյն վաճառատան մէջ կարելի է %ին 50 չափ մը ունենալ, ուրիշ վաճառատանց հետ բաղդատմամբ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆԿԷՐԻ
թիւ 343 առաջին յարկ, Մեծ-Փողոց Բերայի
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻԻԹԻԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՕՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՒՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՈՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ
Լիոն, Օթել տը Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ
Բաժնետէր 192,169
Մտորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »
Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։
Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼԿԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ՖԱՖԸ
Ղալաթիա, Սեբ-Բիքր խան, թիւ 25-26
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ԳՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա.
Գործուեստ գործակալներ կը փնտռուին տրուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—44

ԻԻՆԻՕՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԹԱՐԻՋ 1828–1829
1828 L'UNION DE PARIS
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԹԱՐԻՋ 9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
Դրամագլուխ և պահեստ 329 Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին 30 » »
Մինչեւ 1906թ վերջը հատուցեալ վնասք 480 » »
Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆի ապահովագրողց։
Աբեւելքի համար մասնաւոր գեղեցիկ սակացոյց։ Նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ա՛ և է Ընկերութեան [illegible]
Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն ազատ գիներով։
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ՀԱՄՈ. ԴՐԱՄՕԳԻՏՔ
Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՍԱՍԱՆԱՆ [illegible]
Թուրքիոյ և Աբեւելքի Ընդհ. [illegible]
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՍԱՒԻԼԵԱՆ
Գլխ. Տնօրէն ՄԻՀԷՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ
Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Բաշտրգ [illegible]
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր [illegible] մէջ։

ԴՊՐԱՍ ՈՒԻԼՍՔԷՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ
Ընդմէջ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թուն	Անուանք	Թուն	Անուանք	Թուն	Անուանք	Թուն	Անուանք	Թուն
Ալպանս	1069	Տիաս	4311	Հիտալկս	1531	Մարսէլլս	3709	Սաբֆս	1119
Ալբէթ	3607	Տոմինս	938	Հինտու	3720	Միքսաս	3557	Տիբիս	1735
Անճէլս	1541	Տուրս	2383	Հորաթիս	1600	Միլս	1057	Սիլվիս	119
Աթիսաքս	2277	Տրաքս	1713	Հումպէց	595	Մոնդէպէլլս		Սցէբս	1203
Պասանս	1822	Տինամս	504	Իակս	2354	Մուցիլլս	3419	Թասոս	1323
Պորտոլինս	1264	Էպքս	3464	Իասոս	5540	Նէքս	1933	Թ. Ուիլցոն	1546
Պրֆիալս	4481	Էլասքաս	1520	Ճիւնս	1080	Օտիս	4100	Թոքիս	3327
Գէյրս	1371	Էցաքս	1841	Քիլէս	1053	Խնթացիս	4036	Թուլէս	1470
Գալիբաս	1837	Ֆիքս	954	Քուլբինս	2307	Օրլանս	1535	Ուրպինս	242
Գաբէս	1244	Ֆինլանս	1828	Քոմիս	1700	Բաէրմս	1637	Վասքս	1914
Գազ	1094	Ֆլամինկս	349	Լէս	1053	Բոլս	510	Վալս	1289
Զիքակս	2729	Ֆրանչիսքս	4582	Լէբանթս	2272	Բրայճս	3329	Վքլթոնցն	2391
Սօսէթս	1831	Կալիլէս	3060	Լիվորնս	1643	Բինալս	1553	Եէաս	1350
Գոլոբաս	4235	Կիկանս	1143	Լորէնցս	3191	Բալս	1613	Զեցս	1200
Գանկս	2905	Կոզս	1011	Մալմս	724	Բօճէս	1789	Թորս	
Գարսս	895	Կրանս	1695	Մարէնկս	1273	Բոզուցիս	136	Մայոն	

Թոհիս չոգենաւը, նաւապետ Ֆարմ, և Քոլհնսս չոգենաւը, նաւապետ Պրանթն, հոս հասած են։
Թորս չոգենաւը, նաւապետ Ճէքքոն, յունիս 12ին, և Մորոֆֆս չոգենաւը, նաւապետ Մաքարէն, յունիս 18ին հոս կը սպասուին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏՐԻՅՈ
Թիւ. 22—24, Քիչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա։ 60

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ՕԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաթերմոֆորքիի, պուռնոֆորքիի, եզոթերմոֆորքիի ու ամենէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջ խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։
Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած ածեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը չոչէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու ներսոյսի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցնէ։
Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի նշիկները (պատէմիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։
Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահէք դարու, Համիտիէ սիպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւեան դէպարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմ, Ֆրանս. հիւանդասենեակին դէմ, թիւ 41։
Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 50—27

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906թին
8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906թ
3,700,000 ֆր.
ԿԵՂՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՆԵՐ
Թաւրիզ. Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանչեսթր. Սկիւտարի եւ Իզմիր։
ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ թեամբ կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպայի Թուրքիոյ Ասիոյ և Եգիպտոսի գլխաւոր քաղաքներուն [illegible] փոխանակութիւններ։ Զեւ[illegible] հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու [illegible] գործառնութիւններ կ'ընէ։ [illegible] գործառնութիւններ կը կատարէ [illegible] գրաւագրերուն վրայ, [illegible] տարբերութիւններ կը հանէ Թուրքիոյ [illegible] բոլոր քաղաքներ [illegible] կ'ընդունի 6 ամսուան [illegible] 9, 12 ամսուան սրբոյ պայմանաժամով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանքս Սալոնիք փոքր վճարումներու համար [illegible] Մուսուկի մը ունի, [illegible] պայմաններով։

ՏԵՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ
Տերուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ ածան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալրգ Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօրլոլու և ընկերութեան մօտ։
Ընդհանուր գործակալ
75—67 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԴ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԱՆՆԵՐԸ
Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ արկղ. 108 զր.
» » » վեցամս. 60 »
Գաւառներու համար տարկն. 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Արտասահմանի հմր. տարեկան 35 ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հաշիւի փոփոխման համար 2 զրշ.։ Բաժանորդները անպայման կանխիկ, ծանուցումներն առանձին կը սակարկուին. գրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ ածան միջոցը Մանատրոսքն է։
Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՃԱՃԵԱՆ

'ԱՐԵՒԵԼՔ,ի ԹԵՐԹՕՆ (106)
ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏՈՒՄԱ
ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՈ
Զ.
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

— Երջանիկ, ո՞վ կրնայ ըսել այդ բանը։ Դժբախտութիւնը կամ երջանկութիւնը պատերուն մէջ մնացած գաղտնիք մն է. պատերը ականջ ունին, բայց ո՛չ լեզու. եթէ երբեք մարդ երջանիկ ըլլայ հարստութեամբ, ուրեմն Տանկլար կրնայ երջանիկ համարուիլ։
— Իսկ Ֆէրնան։
— Ան ալ ուրիշ տեսակ յաջողութիւն ունեցած է։
— Բայց Բաթալանցի այդ խեղճուկ ձկնորը ինչպէս կրցած է հարստանալ առանց միջոցներ ունենալու և ուսում առած ըլլալու։ Կը խոստովանիմ թէ ատոր խելքս չի հասնիր։
— Ամէնուն ալ զարմանք կ'ազդէ. իր կեանքին մէջ այնպիսի տարօրինակ գաղտնիք մը ըլլալու է որ մարդ չի գիտեր։
— Բայց ինչ ակներեւ ատաքնանուրուլով ձեռք բերած է այդ մեծ հարստութիւնը կամ բարձր դիրքը։
— Պարո՛ն, երկուքին ալ, հարստութեան ու դիրքի տիրացած է մեւնոյն ատեն։
— Առաստպել մըն է ձեր պատմածը։
— Իրաւ է որ առասպելի երեւոյթ ունի, բայց մարկ ըրէք և դուք ալ պիտի ըմբռնէք։ Ֆէրնանի զինուորութեան քուէն ելած էր կայսեր վերադարձէն քանի մը օր առաջ։ Պուրպոնները ազատ ձգեցին զայն Բաթալանի մէջ, բայց երբ Նաբոլէոն դարձաւ, արտակարգ զօրահանութեան հրամանագիր մը ելաւ և Ֆէրնան ստիպուեցաւ բանակին մէջ մտնել։ Ես ալ իբր զինուոր կանչուեցայ, բայց որովհետեւ Ֆէրնանէն աւելի տարիքոտ էի և խեղճ կնոջս հետ նոր ամուսնացած, ծովեզերք ղրկուեցայ։
«Ֆէրնան, գործօն բանակին մէջ զինուորագրուած, սահմանգլուխ անցաւ իր զօրագունդով և Լինեիի ճակատամարտին ներկայ գտնուեցաւ։
«Ճակատամարտն յաղթդ գիշերը իբր պահակ կեցած էր զօրավարին դրան առջեւ, որ գաղտնի յարաբերութիւններ ունէր Թշնամիին հետ։ Այդ գիշերը զօրավարը Անգլիացիներուն բանակը պիտի երթար։ Զօրավարը Ֆէրնանի առաջարկեց իրեն ընկերանալ. Ֆէրնան ընդունեց, և տեղէն հեռանալով, զօրավարին հետեւեցաւ։
«Ֆէրնան Պատերազմական Ատենին առջեւ պիտի ելլէր. եթէ երբեք Նաբոլէոն գահուն վրայ մնացած ըլլար. բայց այդ բանը իբր յանձնարարութիւն ծառայեց Պուրպոնները մօտ։ Ան դեր-տեղակալի աստիճանով Ֆրանսա դարձաւ. և որովհետեւ զօրավարին պաշտպանութիւնը կը վայելէր, որ մեծ ազդեցութիւն ունէր, հարիւրապետ եղաւ 1823ին, Սպանիոյ պատերազմին առեն, այսինքն ճիշդ այն միջոցին երբ Տանկլար իր առին շահադիտութիւնները կը վտանգէր։ Ֆէրնան Սպանիացի էր. ուստի Մարիա զրկուեցաւ ան. իր հայրենակիցներուն տրամադրութիւնները ուսումնասիրելու համար։ Տանկլարը գաւառ հոն, անոր հետ տեսակցեցաւ, իր զօրավարին խոսացաւ բարոյական աջակցութիւն գտնել մայրաքաղաքին արքայականներուն մէջ. Նոյնպէս խոստումներ ձեռք բերաւ, յանձնառութիւններ ստանա՛ց, և իր զօրագունդը առաջնորդեց իրեն միայն ծանօթ եղող կիրճերու մէջէն, որոնք կը պահպանուէին արքայականներու կողմէ. վերջապէս՝ այդ կարճատեւ կռուին մէջ այնքան ծառայութիւններ մատոյց որ, Թրոքատէրոյի առումէն յետոյ, գնդապետ անուանուեցաւ և Պոտոյոյ Լէգէոնի սպայութեան խաչը ստացաւ կոմսութեան տիտղոսով։
— Ճակատագի՛ր, ճակատագի՛ր, մըրմընջեց արքան։
— Այո՛, մտիկ ըրէք, ատ չէ ամէնը։ Սպանիոյ պատերազմը վերջանալէն յետոյ, Ֆէրնանի ապարէզը կը վասնգուէր այն երկարաւեւ խաղաղութեան պատճառաւ, որ լուսալի էր թէ Եւրոպայի մէջ տիրէր։ Ցունաստան միայն Թուրքիոյ դէմ ապստամբած էր իր անկախութեան պատերազմին ձեռնարկելով. ամէնուն նայուածքներ [illegible] ուղղուած էին. [illegible] և անոնց [illegible] տարիկ։ Ինչպէս գիտէք, Ֆրանսական կառավարութիւնը, առանց բարձ [illegible] պաշտպանելու գաղտնի, մասնակի գաղ թուններ կը քաշալերէր։ Ֆէրնան խնդրեց և արտօնութիւն ստացաւ Ցունաստանի մէջ զինուորութիւն ընելու, բանակին կողմէ կատարուած քննիչներուն են. Թակայ ըլլալով մէջտ։
«Շատ չանցած, լսուեցաւ որ Մորէրֆ կոմսը, ատ էր իր կրած անունը, Ալի փաշայի ծառայութեան մէջ մտած էր իբր մարդիկ զօրավար։
«Ինչպէս գիտէք, Ալի փաշա սպանուեցաւ. բայց մեռնելէ առաջ, Ֆէրնանի ծառայութիւնները վարձատրեց, մեծ գումար մը ձգելով անոր։ Ֆէրնան այդ գումարով Ֆրանսա դարձաւ, ուր զօրապետի աստիճան ստացաւ։
—Ուրեմն այսօր ինչ կ'ընէ, հարցուց արքան։
—Հիանալի ապարանք մը ունի Բարիզի Հէլլէր փողոցը, թիւ 27, լարեց Բատրաս։
Արքան բերանը բացաւ խօսելու համար, բայց վարանող մարդու մը պէս [illegible] քիչ վրայ ճիգ մը ըրաւ։
—Մէրսէդէսի համար հաստատեցին թէ [illegible]։
—[illegible] անհետացած, ինչպէս կ'անհետանայ արեգակը, հետեւեալ օրը ա՛ւ աւելի չպղտոն ծագելու համար։
—Ա՞ն ալ հարստացաւ, հարցուց արքան հեգնական ժպիտով։

(Շարունակելի)